

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра товарознавства, управління безпечністю та якістю

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Митне оформлення експорту жита за принципом “єдиного вікна”»

Студента 2 курсу, 9м групи,
спеціальності 076 «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»
спеціалізації «Митна справа»

Медведчука Романа
Віталійовича

Науковий керівник
доктор технічних наук,
доцент кафедри товарознавства та
та експертизи харчових продуктів

Осика Віктор
Анатолійович

Науковий консультант
доктор технічних наук,
професор кафедри товарознавства та
митної справи

Мережко Ніна
Василівна

Гарант освітньої програми
доктор технічних наук,
професор кафедри товарознавства та
митної справи

Мережко Ніна
Василівна

Київ 2018

АНОТАЦІЯ

У випускній кваліфікаційній роботі проаналізовано нормативно-правове регулювання експорту жита. Охарактеризовано класифікацію жита згідно з УКТЗЕД.

Здійснено аналіз стану ринку жита та розглянуто перспективи його розвитку в Україні. Розроблено критерії та методи для проведення товарознавчої експертизи жита та наведено її результати.

Здійснено митне оформлення експорту жита за принципом «єдиного вікна».

Ключові слова: експорт, жито, митна декларація, митне оформлення, митні платежі, експертиза.

SUMMARY

In the final qualifying work, the regulatory and legal regulation of export of rye was analyzed. Classification of rye according to UKTVED was carried out.

The analysis of the market of rye is carried out and prospects of its development in Ukraine are considered. Criteria and methods for conducting commodity expertise of rye have been developed and its results are presented.

Customized export of rye on the basis of the "Single Window".

Key words: export, rye, customs declaration, customs clearance, customs payments, examination.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- АСМО – Автоматизована система митного оформлення
- ГОСТ – Галузевий стандарт
- ДПМЕ – Департамент податкових та митних експертиз
- ДСТУ – Державний стандарт України
- ДФСУ – Державна фіскальна служба України
- ЕК МД – електронна копія митної декларації
- ЕМД – електронна митна декларація
- ЄАВТ – Європейська асоціація вільної торгівлі
- ЄАД – єдиний адміністративний документ
- ЄАІС – Єдина автоматизована інформаційна система
- МД – митна декларація
- МКУ – Митний кодекс України
- ОНП – особиста номерна печатка
- ПДВ – податок на додану вартість
- ПКУ – Податковий кодекс України
- ПМК – під митних контролем
- ПМО – підрозділ митного оформлення
- СЛЕД – Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень
- СНД – Співдружність Незалежних Держав
- УКТЗЕД – Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади товарознавчої експертизи та митного оформлення жита за принципом “єдиного вікна”	10
1.1. Характеристика споживчих властивостей жита	10
1.2. Аналіз вимог до якості і безпечності жита.....	14
1.3. Законодавчо-нормативне регулювання митного оформлення експорту жита за принципом “єдиного вікна”	21
1.4. Порядок проведення товарознавчої експертизи жита	28
РОЗДІЛ 2. Стан ринку та товарознавча експертиза жита для митних цілей.....	34
2.1. Організація, об’єкти та методи досліджень	34
2.2. Стан ринку жита в Україні та світі.....	38
2.3. Вибір критеріїв і засобів для проведення товарознавчої експертизи жита	45
2.4. Товарознавча експертиза жита та оформлення її результатів для митних цілей	47
РОЗДІЛ 3. Митне оформлення експорту жита за принципом “єдиного вікна”.....	53
3.1. Аналіз визначення коду жита згідно з УКТЗЕД	53
3.2. Декларування жита в митному режимі експорту.....	56
3.3. Аналіз митного оформлення експорту жита за принципом “єдиного вікна”	64
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми. Жито – традиційна для України та країн СНД культура, яка широко використовується в харчовій промисловості. За даними В. В. Лихочвора «хліб із житнього борошна відзначається високою калорійністю, має характерний смак і аромат. Він містить повноцінні білки (9–17%), легкозасвоювані вуглеводи, а також вітаміни...».

При цьому не покривають власні потреби у споживанні жита такі країни — найбільші економіки світу, як США і ЄС. Для вітчизняного агробізнесу ці ринки збуту мають значні перспективи щодо нарощування його експорту. Тому актуальним є проведення товарознавчої експертизи жита, що переміщується через митний кордон України.

При експорті жита обов'язковим є проведення митного контролю та митного оформлення. Митне оформлення містить у собі перелік митних формальностей, що підлягають виконанню органами Державної фіскальної служби України з метою дотримання вимог законодавства України в галузі державної митної справи. Митний контроль містить у собі сукупність заходів спостереження за об'єктами контролю, перевірки фактичного дотримання цих норм і правил, реагування на встановлені правомірні і неправомірні дії і бездіяльність контрольованих осіб, що мають відношення до переміщення жита через митний кордон України, але принцип «єдиного вікна» усуває необхідність звернення до чисельних інстанцій для декларантів чи перевізників, оскільки система запроваджує обмін інформацією між митницею та іншими структурами, що здійснюють ветеринарно-санітарний, санітарно-епідеміологічний, фітосанітарний, екологічний та радіоконтроль.

Сукупність цих заходів залежить від конкретних ситуацій, але загалом це — організаційно-управлінські заходи, пов'язані з реалізацією законів та інших нормативно-правових документів про організацію і здійснення митного контролю і митного оформлення за визначеними об'єктами, управління ними. Здійснення організаційних заходів дає змогу

організовувати реалізацію правоохоронних заходів, які забезпечують виявлення, попередження, розкриття і припинення правопорушень, а також фіскальних заходів, які полягають у нарахуванні митних платежів, здійсненні нетарифних заходів, визначення країни походження, правильності визначення митної вартості тощо. Все вище сказане обумовлює актуальність теми даної дипломної роботи.

Метою роботи є товарознавча експертиза жита та здійснення його митного оформлення, при експорті за принципом «єдиного вікна».

Для досягнення поставленої мети необхідним є вирішення таких завдань:

- проаналізувати вимоги до якості та безпечності жита;
- проаналізувати законодавчо-нормативне регулювання митного оформлення експорту жита за принципом «єдиного вікна»;
- розглянути порядок проведення товарознавчої експертизи жита для митних цілей;
- провести аналіз стану ринку житав Україні та світі;
- визначити критерії, засоби та методи товарознавчої експертизи жита;
- провести товарознавчу експертизу жита;
- проаналізувати особливості визначення коду жита згідно з УКТЗЕД;
- дослідити декларування жита в митному режимі експорту;
- проаналізувати митне оформлення експорту жита за принципом «єдиного вікна».

Об'єктом дослідження є жито яке експортується за принципом «єдиного вікна».

Предметом дослідження є споживні властивості та якість жита, товарознавча експертиза та митне оформлення жита при експорті за принципом «єдиного вікна».

Практична цінність роботи полягає в тому, що запропоновані критерії і методи товарознавчої експертизи можуть бути використанні при митному оформленні жита в режимі експорту

Апробація результатів дослідження. За результатами досліджень опублікована стаття у Збірнику наукових статей студентів денної форми навчання КНТЕУ частина 2 2018 року на тему «Товарознавча експертиза жита» с. 186. [22].

Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи складає 80 сторінок. Робота містить 10 таблиць, 9 рисунків, список використаних джерел нараховує 51 найменувань. До роботи додаються 6 додатків, розміщених на 14 сторінках.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ЕКСПОРТУ ЖИТА ЗА ПРИНЦИПОМ «ЄДИНОГО ВІКНА»

1.1. Характеристика споживчих властивостей жита

Жито можна назвати споконвічно українським злаком. Його почали вирощувати ще багато століть тому. Сьогодні, жито не втратило своєї актуальності і користується великою популярністю у всьому світі. Цей злак є чудовим дієтичним продуктом, з нього готують безліч корисних і, що не менш важливо, смачних страв, наприклад, всім відомий житній хліб, коржі, квас, пластівці та багато іншого.

Хімічні речовини, які входять до складу зерна жита, визначають його харчову і біологічну цінність. Хімічний склад зерна залежить від типу, підтипу, ботанічного сорту, умов вирощування та інших факторів.

Найбільш цінною складовою частиною зерна є білки. Їх кількість коливається від 9 до 17% (бобові культури містять 20 – 40% білків). За амінокислотним складом білки зерна переважно повноцінні, оскільки до їх складу входять всі незамінні амінокислоти [20].

Зерно жита багате на вуглеводи, особливо на крохмаль. Кількість крохмалю в зерні різних культур коливається від 48 до 57%. Вся його кількість міститься в ендоспермі. Вміст цукрів у зерні невеликий – 1,5-5,0%, але вони впливають на його технологічні властивості. Зерно містить 2,5-12% клітковини, майже вся її кількість зосереджена в оболонках і плівках зерна.

У зерні жита є невелика кількість жирів (2-2,5%). Вони містяться переважно у зародку та алейроновому шарі. Жири зерна нестійкі до

окислення, що пов'язано з великим вмістом в їх складі ненасичених жирних кислот.

Дані про хімічний склад зерна жита представлені в табл.1.1.

Таблиця 1.1

Хімічний склад зерна жита

Речовини	Зміст% на суху речовину		Речовини	Зміст% на суху речовину	
	Середнє	Коливання ня		Середнє	Коливання ня
Вуглеводи (всього)	82.0	78.0-86.0	Жир	1.9	1.8-2.1
в тому числі:	60.0	56.0-64.0	Мінеральні речовини (всього)	1.8	1.5-2.2
крохмаль	5.0	4.2-6.8	в тому числі:	0.078	0.072-0.084
сахароза	0.3	0.2-0.5	СаО	0.008	0.006-0.010
редокуючі	2.5	2.1-3.0	Fe ₂ O ₃	0.76	0.57-0.86
цукру	8.8	7.5-10.0	P ₂ O ₅	15.0	12.0-18.0
клітковина	13.5	9.0-18.0	Водорозчинні речовини (всього)	6.0	4.0-7.0
пентозани	5.0	4.0-6.0	Вітаміни, мг / кг	2.5	2.0-3.0
Білки (всього)	4.0	3.0-5.0	У ₁	17.0	14.0-20.0
в тому числі:	2.5	2.0-3.0	У ₂		
альбуміни і глобуліни			РР		
проламіни					
глютенін					

Білок житнього зерна містить корисні амінокислоти, такі як лізин і треонін. Завдяки цьому жито можна розглядати не тільки як корисний продукт для здорового харчування, але і як природне ліки.

У повсякденному побуті жито використовувалася для хлібопечення і приготування квасу, який також володіє багатьма корисними дієтичними властивостями. Широке застосування жито отримало і в народній медицині.

Зерно жита містить:

- близько 70% вуглеводів,
- до 15% білків,
- 3-4% клітковини,
- багате вітамінами і мінеральними речовинами.
- вітаміни групи В,

- вітаміни РР і А,
- а так само кальцій, фосфор, цинк, марганець та інші мінерали.

Показники і норми якості жита встановлюються відповідними стандартами. Якість жита визначається за кольором, запахом, смаком, натурою, вологістю, кількістю зернової, смітної і металевої домішки, зараженістю шкідниками.

Колір жита залежить від його природи. Він має бути рівномірним, властивим кожному виду жита. Нерівномірність забарвлення, матовість, свідчать про розвиток мікроорганізмів.

Смак зерна має бути злегка солодкуватим. Явно виражений солодкий смак притаманний зерну пророслому. Гіркуватий і кислуватий смак, пліснявий і солодовий присмак свідчать про недоброякісність зерна. Гіркуватий смак має зерно, пошкоджене довгоносіком або з домішкою полиню, гірчаку, в'язелю. Крім того, він може бути обумовлений розщепленням жирів, якщо зерно зберігалось у несприятливих умовах.

Запах(як і колір та смак) свідчить про свіжість зерна. Доброякісне зерно в основному не має явно вираженого запаху, він слабкий специфічний або інертний. При зберіганні зерна у сирих, погано провітрюваних приміщеннях з'являється сторонній запах внаслідок самозігрівання, пліснявіння, проростання. Гнилісний запах, обумовлений глибоким розщепленням жирів і білків, свідчить про повне зіпсування зерна.

Вода у зерні має зв'язану форму, тому воно довго зберігається і дає змогу накопичувати продовольчі запаси [20].

Якість зерна залежить від умов зберігання, тому цей фактор знаходиться під постійним контролем. Великі партії зерна зберігають на сучасних елеваторах, де здійснюється дистанційний контроль за його станом, а також дистанційне керування за виробничим процесом – загрузкою вагонів, переміщенням, зачищенням, навантаженням зерна. Його зберігають також у механізованих складах.

Жито дуже корисне, в його білку міститься значно більша кількість цінних для організму амінокислот, а в зернах значно менше клейковини. Житнє борошно має у п'ять разів більше фруктози, ніж пшеничне. А вироби з нього багаті гемицеллюлозою і клітковиною, які покращують мікрофлору, посилюють перистальтику кишечника і зміцнюють імунітет. Крім цього до складу жита входить вітамін А, який запобігає передчасному старінню і зберігає цілісність клітинної структури, не менш важливі для організму вітаміни РР і Е, а також вітаміни групи В. Також цей злак багатий і мікроелементами: фосфором, натрієм, магнієм, калієм, кальцієм і залізом.

Зерно жита є прекрасним антиоксидантом, воно має протизапальну і протиалергенні дію. Вироби з них зміцнюють організм, поліпшують функцію кровотворення і благотворно діють на серцево-судинну систему. Регулярне споживання жита стане непоганою профілактикою раку легенів, шлунка, молочної залози і горла.

Крім того, користь жита полягає в здатності очищати організм і допомагати в лікуванні простудних захворювань, алергії і бронхіальної астми. Вона сприяє лікуванню захворювань шлунка, нирок і печінки, непогано загоює опіки та рани, а також допомагає при екземі. Жито налагоджує роботу лімфатичної системи, покращує обмінні процеси, позбавляє від нервового напруження і депресій. Речовини, що містяться в ньому, стимулює вироблення гормонів і роботу надниркових залоз.

Корисні властивості жита нерідко використовуються для швидкого відновлення організму після операцій і важких хвороб. Житній хліб, каші і коржі рекомендується вживати при захворюваннях щитовидної залози, для поліпшення роботи серця. Воно надає хорошу дію на стан ясен і зубів, нормалізує вміст в організмі холестерину, зміцнює м'язову тканину і покращує роботу мозку. Відвар висівок жита допомагає при анемії, туберкульозі легень, атеросклерозі і гіпертонії. А завдяки пом'якшувальному і відхаркувальній дії, непогано справляється з сухим кашлем. Дуже корисний

для організму і квас, приготовлений з жита. Він є біологічно цінним продуктом, що укладають у собі безліч корисних речовин [48].

Особливо цінується в медицині і дієтології пророщене жито. На відміну від звичайних зерен, в ньому міститься набагато більше корисних компонентів. Його регулярне споживання дозволяє збільшити працездатність, активність і витривалість. Пророщене жито дуже корисне при хворобах жовчного міхура і при діабеті. Воно допомагає зміцнити кісткові тканини і зуби, суттєво покращує стан волосся і шкірних покривів, допомагає відновити зір, знижує холестерин і сприяє схудненню. Крім того проростки жита насичують організм багатьма необхідними йому речовинами, благотворно позначаються на функціях шлунково-кишкового тракту, нормалізують мікрофлору, покращують обмін речовин, зміцнюють імунітет, найкращим чином позначаються на роботі нервової та кровоносної системи.

1.2. Аналіз вимог до якості і безпечності жита

Закон України від 22.07.2014 № 1602-18 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів» [35], яким внесено зміни до десяти законів України, а Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів» викладено в нових редакції та назві — «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [15]. Він стосується гармонізації законодавства України та Європейського Союзу у сфері безпеки та якості харчових продуктів та передбачає введення в Україні європейської моделі системи гарантування безпеки і якості продуктів харчування, що базується на процедурах Hazard analysis and critical control points.

Система аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках, саме так звучить Hazard analysis and critical control points. Ця система обов'язкова до впровадження на підприємствах, які виробляють харчові

продукти у більшості країн світу, зокрема і в Європейському Союзі, й має на меті попередити можливість виникнення ризиків біологічного, хімічного, фізичного характеру в процесі виробництва харчової продукції та розробити засоби зменшення цих ризиків до безпечного рівня. Вона базується на конкретних визначених законодавством принципах і вимогах. Запровадження цієї системи є необхідним для підприємств харчової промисловості, які планують встановлення партнерських стосунків з іноземними компаніями, для тих, які беруть участь у тендерах на державні закупівлі.

Відповідно до ДСТУ-4522:2006 «Жито. Технічні умови» визначено організаційні основи забезпечення безпечності та якості жита для життя і здоров'я населення та довкілля під час їх виробництва, транспортування, переробки, зберігання і реалізації, ввезення на митну територію України та вивезення з митної територію України[15].

Згідно цього документу жито, що в Україні та ввозяться на митну територію України, повинно відповідати показникам безпечності та якості для харчових продуктів, які встановлені нормативно-правовими актами України.

Щодо правил маркування харчових продуктів обов'язковим є застосування Технічного регламенту [45]. Цей Технічний регламент, розроблений відповідно до вимог Законів України «Про основні принципи безпечності та якості харчових продуктів», «Про захист прав споживачів», а також положень Директиви Європейського Парламенту та Ради від 20.03.2000 № 2000/13/ЄС про наближення законодавства держав-членів про етикетування, оформлення та рекламування продуктів харчування і Директиви Комісії від 30.01.2008 № 2008/5/ЄС щодо обов'язкового зазначення на етикетці певних продуктів харчування деякої докладної інформації, окрім тієї, що передбачена у Директиві 2000/13/ЄС Європейського Парламенту та Ради, визначає загальні вимоги до маркування (етикетування) розфасованих харчових продуктів, які вводяться в обіг в Україні.

Відповідно до Технічного регламенту щодо правил маркування харчових продуктів, маркування жита повинно містити таку обов'язкову інформацію:

- ✓ назва харчового продукту;
- ✓ склад харчового продукту;
- ✓ кількість окремих інгредієнтів (класу інгредієнтів);
- ✓ кількість харчового продукту у встановлених одиницях виміру;
- ✓ часові характеристики придатності харчового продукту;
- ✓ умови зберігання, якщо харчовий продукт потребує особливих умов зберігання;
- ✓ умови та рекомендації використання, якщо харчовий продукт потребує особливих умов використання;
- ✓ найменування та місцезнаходження і номер телефону виробника або гарячої лінії, фактичну адресу потужностей (об'єкта) виробництва, а для імпортованих харчових продуктів - найменування та місцезнаходження і номер телефону імпортера;
- ✓ найменування та місцезнаходження і номер телефону підприємства, яке здійснює функції щодо прийняття претензій від споживача, у разі якщо цим підприємством не є виробник;
- ✓ номер партії виробництва;
- ✓ інформацію про генетично модифіковані організми в складі харчового продукту (відповідно до чинного законодавства);
- ✓ інформацію щодо місця походження для харчових продуктів, які лише упаковані або розфасовані в Україні, якщо відсутність такої інформації може ввести в оману споживача;
- ✓ застереження щодо споживання харчового продукту певними категоріями споживачів (дітьми, вагітними жінками, літніми людьми, спортсменами та алергіками), якщо такий продукт може негативно впливати на їх здоров'я при його споживанні;

✓ позначення знака для товарів і послуг, за яким харчовий продукт реалізується (за наявності).

Потенційно небезпечні фактори класифікуються за такими напрямками [21]:

- мікробіологічні та біологічні небезпеки, пов'язані з переробленням тваринницької продукції від тварин, які хворіли на різні хвороби і не були своєчасно вилікувані;

- хімічні, пов'язані з використанням різних хімічних засобів, антибіотиків, гормональних препаратів тощо. Сюди ж варто віднести і використання при виробництві готової продукції різних синтетичних добавок (барвники, консерванти, антиокислювачі, загусники і стабілізатори, емульгатори, підсилювачі смаку, підсолоджувачі-розпушувачі тощо;

- фізичні, пов'язані з потраплянням різних сторонніх предметів у сировину або готову продукцію в процесі її виготовлення.

Показники безпечності жита включають в себе вміст токсичних елементів і мікотоксинів; пестицидів та радіонуклідів; вимоги безпеки та вимоги охорони довкілля. Вміст токсичних елементів і мікотоксинів в житі не повинен перевищувати гранично допустимі рівні, які зазначені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Гранично допустимі рівні токсичних елементів і мікотоксинів в житі

Показник	Допустимий рівень, мг/кг, не більше	
	Зерно жита, використовуваного для продовольчих і технічних потреб та експортування	Для кормових потреб
1	2	3
Токсичні елементи:		
Свинець	0,5 (0,3 для дитячого харчування)	5,0
Кадмій	0,1 (0,03 для дитячого харчування)	0,3
Миш'як	0,2	0,5
Ртуть	0,03	0,1
Мідь	10,0	30,0

Продовження табл. 1.2

1	2	3
Цинк	50,0	50,0
Мікотоксини:		
Афлатоксин В1	0,005	0,025—0,1
зеараленон	1,0	2—3
Т-2 токсин	0,1	0,2
дезоксиніваленол (вомітоксин)	0,5—1,0	1—2
патулін	Не регламентовано	0,5
Радіонукліди, Бк/кг:		
стронцій-90	20,0 / 5,0	100
цезій-137	50.0 / 20.0	600

Перелік пестицидів, за якими контролюють зерно жита, залежить від використання їх на визначеній території та узгоджується зі службами Міністерства охорони здоров'я і ветеринарної медицини України.

Вміст і періодичність контролювання токсичних елементів, мікотоксинів, пестицидів та радіонуклідів у житі, використовуваному для продовольчих, технічних потреб і для експортування, виконують згідно з методичними рекомендаціями «Періодичність контролю продовольчої сировини та харчових продуктів за показниками безпеки», а на кормові потреби — згідно з методичними рекомендаціями «Порядок і періодичність контролю комбікормів і комбікормової сировини за показниками безпеки».

Кожну партію жита супроводжують свідоцтвом про вміст пестицидів, токсичних елементів, мікотоксинів та радіонуклідів.

Вміст токсичних елементів, мікотоксинів і пестицидів у житі, використовуваного для продовольчих і технічних потреб, а також для експортування, не повинен перевищувати допустимі рівні, встановлені «Медико-биологическими требованиями и санитарными нормами качества продовольственного сырья и пищевых продуктов», № 5061. За радіологічними показниками зерно жита повинно відповідати вимогам

ЗМІНА 1 ГН 6.6.1.1 - 130 (ДР-97 вилучено згідно зміни), а для кормових потреб — рівні, встановлені Наказом Державного департаменту ветеринарної медицини України від 03.11.98 р. № 16 [38].

Під час вирощування жита необхідно керуватись вимогами, встановленими «Правилах техніки безпеки и производственной санитарии на предприятиях по хранению и переработке зерна Министерства хлебопродуктов СССР». Виробничі приміщення мають бути обладнані вентиляцією у відповідності до вимог СНиП 2.04.05. Технологічне устаткування повинно відповідати вимогам ГОСТ 12.2.003.

Стічні води, утворені під час виробництва жита, повинні підлягати очищенню та відповідати вимогам СанПиН 4630; контроль за викидом шкідливих речовин в атмосферу здійснюють згідно з вимогами ГОСТ 17.2.3.02 та ДСП 201; охорона ґрунту від забруднення побутовими та промисловими відходами повинна здійснюватись згідно з вимогами СанПиН 42-128-4690.

Якість жита – це сукупність його властивостей, яку обумовлюють його придатність, задовольняти певні потреби відповідно до призначення. Показниками якості є кількісні характеристики однієї або декількох властивостей жита, що входять до його якості, розглянуті стосовно до певних умов його створення, експлуатації або споживання (табл.1.3).

Таблиця 1.3

Вимоги до якості жита

Показники	Характеристика і норма для зерна жита		
	1 клас	2 клас	3 клас
Натура, г/л, не менше ніж	700	700	690
Вологість, %, не більше ніж	14,0	14,0	14,0
Зернова домішка %, не більше ніж	4,0	6,0	6,0
Сміттєва домішка%, не більше ніж	1,0	1,0	1,0
Фузаріозні зерна%, не більше ніж	1,0	1,0	1,0
Зерна з рожевим забарвленням%, не більше ніж	3,0	5,0	6,0
Число падання,с	понад 200	200 - 141	140-80

Товар повинен бути незіпримим та без теплового пошкодження під час сушіння; мати властивий здоровому зерну нормальний запах (без затхлого, солодового, пліснявого, сторонніх запахів) та колір, бути не зараженим шкідниками.

Відповідно до ДСТУ-4522:2006 «Жито. Технічні умови» [15] показниками якості жита є органолептичні та фізико-хімічні показники, що представлені в табл.2.6 та табл 2.7. розділу 3.

Органолептичні показники жита – це основні показники, що характеризують найбільшою мірою споживчі властивості жита і визначаються за допомогою органів чуття людини. Органолептичними методами оцінюють зовнішній вигляд, структура зерна, форма і наповненість, наявність грибною інфекції і життєздатність зародка жита.

З фізико-хімічних показників якості жита нормують вміст смітних, шкідливих і зернових домішків, зараженість шкідниками, тощо.

Одним із факторів якості і безпеки є транспортування та зберігання товару, в нашому випадку жита. Основні умови транспортування та зберігання жита:

- жито перевозять насипом транспортом усіх видів відповідно до правил перевезення вантажів, чинних для транспорту цього виду;
- транспортні засоби повинні бути чисті, без сторонніх запахів;
- під час навантажування, перевезення і розвантажування зерно жита повинно бути захищене від атмосферних опадів;
- жито розмішують та зберігають у чистих, сухих, без сторонніх запахів, не заражених шкідниками зерноскладах відповідно до санітарних правил і умов збереження, затверджених в установленому порядку в Україні.

Таким чином, якість та безпечність жита регламентується згідно законів та інших нормативних документів, зокрема ДСТУ-4522:2006 «Жито. Технічні умови» та Технічним регламентом щодо правил маркування

харчових продуктів, дотримання яких на даний момент є обов'язковим та сприяє безпечності та якості продукції.

1.3.Законодавчо – нормативне регулювання митного оформлення експорту жита за принципом «єдиного вікна»

При зовнішньоекономічній діяльності як країни, так і окремої фізичної чи юридичної особи, виникає сукупність спірних питань щодо експортно-імпорتنих операцій товарів, транспортних засобів комерційного призначення, у тому числі і жита. Тож, для вирішення та уникнення цих питань діяльність органів Державної фіскальної служби України регулюється сукупністю нормативно-правових актів.

Основним документом нормативно-правового регулювання експорту жита є Митний кодекс України, який затверджений Законом України від 13.02.2012 №4495-VI. Даним документом встановлює, що законодавство України з питань державної митної справи складається з Конституції України, Митного кодексу України, інших законів України, з міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також з нормативно-правових актів, виданих на основі та на виконання Митного кодексу України та інших законодавчих актів, що регулюють такі питання [24]:

- встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України;
- митний контроль та митне оформлення товарів;
- застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- справляння митних платежів;
- ведення митної статистики;
- обмін митною інформацією;

- ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;
- запобігання та протидія контрабанді;
- боротьба з порушеннями митних правил;
- організація і забезпечення діяльності органів Державної фіскальної служби України, що спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.

Відповідно до статті 82 Митного кодексу України, експорт (остаточне вивезення) – це митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.

Особливою умовою для переміщення товарів, у тому числі і жита є їх декларування. Декларування здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю і митного оформлення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 №450 «Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій» визначено вимоги до оформлення і використання митних декларацій, на підставі яких декларуються товари, у тому числі і жито, що переміщуються через митний кордон України підприємствами, та інші товари, що відповідно до законодавства України декларуються шляхом поданням митної декларації, передбаченої для підприємств, а також порядок внесення змін до митних декларацій, їх відкликання та визнання недійсними [34].

Наказом Міністерства фінансів України від 30.05.2012 №651 «Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа». Даний нормативно-правовий документ регулює спитання, щопов'язані із правилами заповнення граф митних декларацій на бланках єдиного адміністративного документа форми МД-2, додаткових аркушів до нього форми МД-3, специфікації форми МД-8,

порядок унесення відомостей до доповнення форми МД-6, випадки застосування специфікації, а також порядок оформлення, розподілу та використання аркушів усіх форм митної декларації [41].

Під час заповнення митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа декларант або уповноважена ним особа використовує відомчі класифікатори інформації з питань державної митної справи. Дане питання регулюється наказом Міністерства фінансів України від 20.09.2012 №1011 «Про затвердження відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій» та наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2016 №1193 «Про затвердження змін до деяких відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій» [36, 37].

При декларуванні жита, що переміщуються через митний кордон України в режимі експорту обов'язковим є визначення коду даного товару згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності. Наказом Державної фіскальної служби України від 09.06.2015 №401 затверджено Пояснення до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, що використовуються як допоміжний матеріал при класифікації жита для забезпечення однакової інтерпретації та застосування Української класифікації зовнішньоекономічної діяльності [44].

Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності – це систематизований перелік товарів, який складається з кодів товарів та найменувань для цих кодів. Дана класифікація складається на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів та затверджується Законом України «Про Митний тариф України» [46].

Ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності передбачає:

- відстеження та облік змін і доповнень до Гармонізованої системи опису та кодування товарів, пояснень та інших рішень щодо її тлумачення, що приймаються Всесвітньою митною організацією;
- підготовку пропозицій щодо внесення змін до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;
- деталізацію класифікації на національному рівні та введення додаткових одиниць виміру;
- прийняття рішень щодо класифікації та кодування товарів в Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності у складних випадках, а також здійснення інших функцій, необхідних для її ведення.

Згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності жито класифікуються у розділі II «Продукти рослинного походження», групі 10 «Зернові культури». Детальна класифікація жита згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності представлена в табл.1.4.

Таблиця 1.4

Класифікація жита згідно з УКТЗЕД

Код згідно з УКТЗЕД	Опис
Розділ II	Продукти рослинного походження
Група 10	Зернові культури
1002	жито
1002 10 00 00	- насіннєве :

Розділом VI Митного кодексу України визначено загальні положення щодо переміщення і пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення, у тому числі і жита, а також митних формальностей при переміщення товарів через митний кордон України різними видами транспорту.

Наказом Міністерства фінансів України від 30.05.2012 №631 «Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа». Даний порядок розроблено відповідно до частини другої статті 246 Митного кодексу України з метою визначення порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа, що подається органам Державної фіскальної служби України на паперовому носії або як електронних документ [40].

Оформлення всіх митних декларацій за принципом «єдиного вікна» запроваджено з метою оптимізації взаємодії митниць, підприємств і органів державної влади, які здійснюють санітарно-епідеміологічний, ветеринарно-санітарний, фітосанітарний, екологічний, радіологічний види контролю, спрощення ведення зовнішньоекономічної діяльності, а також мінімізації корупційних ризиків завдяки оптимізації процесів.

Відповідний порядок інформаційного обміну між державними органами та підприємствами було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2016 року № 364 та введено в дію 1 серпня 2016 року.

Крім цього, наказом Міністерства фінансів України від 25 липня 2016 року № 657 було затверджено переліки даних, необхідних для функціонування інформаційно-телекомунікаційної системи:

- перелік місць митного оформлення товарів, у яких застосовується порядок;
- перелік пунктів пропуску через державний кордон України, у яких функціонують комплекси для здійснення автоматизованого контролю за переміщенням радіоактивних речовин та ядерних матеріалів;

- перелік документів, які необхідно подати відповідному контролюючому органу для завершення відповідного виду державного контролю.

Згідно з порядком інформаційного обміну за принципом «єдиного вікна» взаємодія декларантів, митниць і контролюючих органів відбувається за допомогою інформаційно-телекомунікаційної системи, яка приймає інформацію, обробляє її та автоматично формує відповідні повідомлення для всіх задіяних суб'єктів.

Після випуску товарів з пункту пропуску для переміщення у митницю призначення система надсилає підприємству електронне повідомлення, у якому зазначаються види державного контролю, які завершено в пункті пропуску та які необхідно завершити у зонах митного контролю на митній території України, а також вичерпний перелік документів, які необхідно подати відповідному контролюючому органу. При цьому проставлення відбитків штампів на товаро-супровідних документах не вимагається.

Після отримання через інформаційну систему від підприємства визначених документів уповноважена особа контролюючого органу приймає рішення про завершення відповідного виду контролю, проведення огляду, додаткової обробки товарів або знищення вантажу або повернення його за межі митної території України та вносить повідомлення про прийняте рішення до інформаційної системи, яка в свою чергу повідомляє підприємство.

Завершується митне оформлення в залежності від результатів державного виду контролю товарів, відображених в інформаційній системі.

Також передбачено можливість випуску товарів у вільний обіг за принципом «мовчазної згоди», якщо протягом чотирьох робочих годин з моменту отримання електронного повідомлення і документів від підприємства уповноважена особа контролюючого органу не внесла до інформаційної системи рішення за результатами проведення відповідного виду контролю.

Така взаємодія спрощує для учасників ЗЕД умови подання документів для проведення відповідних видів контролю та дозволяє мінімізувати участь посадових осіб у здійсненні державного контролю товарів.

Крім того, такий порядок контролю державних органів за переміщенням через митний кордон товарів відповідає світовій практиці та рекомендаціям міжнародних організацій.

Завдяки ініціативам Мінфіну та ДФС поступово здійснюється перехід до проведення митного оформлення товарів саме за цим принципом. Зокрема, наказом Міністерства фінансів України від 25.01.2018 № 35 «Про внесення змін до Переліку місць митного оформлення товарів, в яких застосовується Порядок інформаційного обміну між органами доходів і зборів, іншими державними органами та підприємствами за принципом «єдиного вікна» передбачена можливість здійснення митного оформлення за принципом «єдиного вікна» в усіх місцях митного оформлення на території України.

Одним із основним засобів митного контролю є проведення експертизи. Часто виникає потреба у правильності визначення коду товару згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності, встановити країну походження, визначити відповідність митної вартості задекларованого товару, зазначеної в митній декларації тощо.

Наказом Державної фіскальної служби України від 02.12.2016 №1058 «Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку» визначає послідовність та порядок виконання дій посадовими особами структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України при направленні запитів про проведення досліджень, постанов про призначення

експертиз у справах про порушення митних правил до Департаменту податкових та митних експертиз, а також проведення дослідження експертами цього департаменту [39].

Таким чином, база нормативно-правового регулювання експорту жита охоплює ряд нормативно-правових документів, основними з яких для здійснення митних формальностей при експорті жита є Митний кодекс України, накази Міністерства фінансів України від 30.05.2012 №631 та №651.

1.4. Порядок проведення товарознавчої експертизи жита

При виникненні спірних ситуацій під час митного оформлення жита, необхідності встановлення фактичної інформації про неї з метою класифікації або визначення митної вартості, може проводитись їх експертиза для митних цілей. Така експертиза проводиться експертними підрозділами Державної фіскальної служби за запитами митних органів [39].

При здійсненні товарознавчої експертизи в митних цілях вирішується цілий комплекс загальних задач фіскального, контрольного, економічного, правоохоронного, статистичного і захисного характеру. Дослідження (аналізи, експертизи) проводяться експертами Департаменту податкових та митних експертиз ДФС або інших експертних установ (організацій), призначених органом доходів і зборів.

Департамент податкових та митних експертиз (ДПМЕ) здійснює фізико-хімічні дослідження, ідентифікацію матеріалів. Експертизи, що проводяться в митних лабораторіях умовно можуть бути поділені на наступні групи: хімічні, класифікаційні, матеріалознавчі, товарознавчі, гемологічні, технічні експертизи документів, експертизи на віднесення до списків товарів, що контролюються, інші по необхідності[2].

Експерт повинен мати базову відповідну освіту, знати основи митної справи, експертизи, знати ринкову кон'юнктуру стосовно досліджуваних

матеріалів і виробів, а також повинен мати високу кваліфікацію. Кваліфікація експерта залежить від його інформаційної активності і компетентності — професійної, кваліметричної і культурної [32].

Об'єктами товарознавчої експертизи житав митних цілях є матеріалізовані джерела інформації:

- товари і предмети, що переміщуються через кордон, а також їх проби, відібрані для дослідження;
- товаросупровідні документи (митні, нормативні, фінансові), що використовують при митному оформленні і контролі.

В даному випадку об'єктами товарознавчої експертизи є житота товаросупровідні документи.

Предметом товарознавчої експертизи житає конкретні факти і обставини процедури митного контролю. Товарознавча експертиза проводиться з метою встановлення характеристик, визначальних для:

- класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД;
- перевірки задекларованої митної вартості товарів;
- встановлення країни походження товарів;
- визначення виду, стану, призначення об'єкта митного контролю;
- оцінки ринкової вартості відповідно до сорту, марки, виду;
- ідентифікації достовірності митних печаток, штампів та інших засобів митного забезпечення;
- визначення хімічного складу .

Товарознавча експертиза проводиться з метою визначення вартості товару на підставі його якісних показників, основних властивостей і факторів і відповідає на питання:

- визначення митного найменування товару згідно з УКТЗЕД;
- визначення якісних показників товару, що впливає на його вартість;
- яка оптова ринкова вартість товару.

Товарознавча експертиза житає складається з декількох етапів, пов'язаних між собою [39].

Митний кодекс передбачає в рамках процедур митного контролю та митного оформлення у разі потреби залучати для здійснення експертизи житаспеціалістів та експертів Департаменту податкових та митних експертиз ДФС[39].

У випадках виникнення спірних питань при імпорті жита уповноважена особа митної установи робить запит до митної лабораторії про проведення митної експертизи. Спочатку розглянемо схему організації проведення митної експертизи жита. Вона складається з декількох етапів (рис.1.2).

Взяття зразків жита відбувається відповідно до вимог наказу Міністерства фінансів України від 02.12.2016 № 1058 «Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку».

Митний орган у своєму запиті повинен надати обґрунтування та чітко визначити мету його направлення і завдання для проведення дослідження, тобто зазначити, які відомості про товар (склад, властивості тощо) необхідно перевірити або встановити.

При направленні запитів митним органом надаються проби (зразки) товарів під митним забезпеченням разом з оригіналом акта про взяття проб (зразків) товарів та копіями акта про проведення огляду (переогляду) товарів, митної декларації або інших документів, які подаються митному органу для митного контролю; зовнішньоекономічного договору (контракту); інвойсу (рахунка-фактури, накладної тощо); сертифікатів якості (аналізу); сертифікатів (висновків, реєстраційних посвідчень) уповноважених державних органів (якщо такі видавались); техніко-технологічної документації та документів і відомостей, необхідних для ідентифікації

товарів (із зазначенням відомостей про склад, характеристики, призначення товару тощо), завіреними посадовою особою митного органу в установленому порядку.

Рис.1.2. Етапи проведення товарознавчої експертизи жита в митних цілях

Для проведення товарознавчої експертизи жита ДПМЕ надавались до такі документи:

- митна декларація № UA 102030/2018/111216 (дод. А);
- зовнішньоекономічний договір (контракт) купівлі-продажу товарів, подання кого для митного оформлення не супроводжується поданням пов'язаних з ним посередницьких (зовнішньоекономічних та/або внутрішніх) договорів № 2503/18-1 від 24.03.2018 (дод. Д);

- міжнародна автомобільна накладна CMR № 240318 від 25.03.2018 (дод. Б);
- договір про надання послуг митного брокера № 7593/32 від 24.03.2018;
- рахунок-фактуру (інвойс) № 102503 від 24.03.2018;

В ході проведення товарознавчої експертизи взяті проби жита під митним забезпеченням разом з актом про їх взяття доставляються до спеціалізованого митного органу з питань експертного забезпечення або до іншої експертної установи для проведення досліджень.

Приймання запитів, супровідної документації, проб (зразків) товарів здійснюється посадовими особами ДПМЕ, які проводять їх реєстрацію.

При виявленні порушень вимог наказу Міністерства фінансів України від 02.12.2016 №1058 «Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку». У такому разі митний орган вживає заходів щодо виправлення порушень у найкоротші строки.

Проведення досліджень (аналізу, експертизи) здійснюється спеціалістами експертних підрозділів ДПМЕ відповідно до письмового доручення керівництва ДПМЕ.

За результатами проведеної товарознавчої експертизи жита експерт готує висновок, у якому зазначаються :

1. Місце і дата проведення дослідження (аналізу, експертизи);
2. Ким і на підставі якого документа проводилося дослідження (аналіз, експертиза);
3. Запитання, поставлені перед експертом;
4. Об'єкти дослідження (аналізу, експертизи);
5. Матеріали і документи, надані експерту;

6. Зміст та результати дослідження (аналізу, експертизи) із зазначенням методів їх проведення;

7. Оцінка результатів дослідження (аналізу, експертизи), висновки та їх обґрунтування.

Передання, повернення або знищення (утилізація) проб і зразків товарів після проведення дослідження регламентується відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 28.08.2017 № 699 «Про затвердження Порядку передання, повернення та знищення (утилізації) проб (зразків) товарів після проведення дослідження (експертизи) Департаментом податкових та митних експертиз ДФС та форм актів про передання проб (зразків) товарів, про повернення проб (зразків) товарів, про знищення (утилізацію) проб (зразків) товарів» [42].

Отже, товарознавча експертиза жита має чітко визначений регламент, тобто послідовність дій. Наведена схема товарознавчої експертизи жита при їх переміщенні через митний кордон України забезпечує збереження права населення на охорону здоров'я шляхом дотримання якості та безпеки даного товару, контролю за порядком їх переміщення через митний кордон України, недопущення ввезення неякісної, забороненої до ввезення продукції, нарахування в повному обсязі митних платежів.

РОЗДІЛ II

СТАН РИНКУ ТА ТОВАРОЗНАВЧА ЕКСПЕРТИЗА ЖИТА ДЛЯ МИТНИХ ЦІЛЕЙ

2.1. Організація, об'єкт та методи дослідження

Дослідження жита проводилась у Департаменті податкових та митних експертиз Державної фіскальної служби України. Загальна схема дослідження представлена на рис.2.1.

Рис. 2.1. Схема проведення досліджень жита

Предметом дослідження є товарознавча експертиза жита.

Об'єктом дослідження є жито, що переміщується через митний кордон України в режимі експорту. Для проведення товарознавчої експертизи жита було обрано зразки товару п'яти різних торговельних марок:

- Зразок №1 – озиме жито Сіверське (національний науковий центр “інститут землеробства української академії аграрних наук”, Україна);
- Зразок №2 – озиме жито середньостигле, Хамарка, супереліта (Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва Української академії аграрних наук, Україна), що задекларований в МД UA102030/2018/111216;
- Зразок №3 – жито озиме Синтетик 38 (Носівська селекційна дослідна станція Чернігівського інституту агропромислового виробництва Української академії аграрних наук методом гібридизації, Україна);
- Зразок №4 – озиме жито Слобожанець F1 (Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва Української академії аграрних наук, Україна);
- Зразок №5 – озиме жито Юр'ївець (ПОСГП ім. Івана Франка, Україна).

При проведенні товарознавчої експертизи експертами й експертними установами використовуються різні методи дослідження, до яких відносяться:

- органолептичні;
- аналітичні;
- вимірювальні.

Органолептичний метод – це метод ідентифікації продукції безпосередньо за допомогою органів відчуттів людини: зору, слуху, дотику, смаку, запаху. Перевага даного методу — швидкість при отриманні даних. Суттєвим недоліком методу — є слабка верифікованість та значна суб'єктивність.

Аналітичний метод – метод визначення показників якості товару за допомогою спеціальної апаратури, реактивів, посуду та іншого допоміжного приладдя.

Вимірювальний метод – це метод, оснований на вимірюванні та аналізі показників за допомогою приладів і виражається в кількісних показниках. Вимірювальні методи підрозділяють на: фізичні, хімічні, фізико-хімічні, мікроскопічні, біологічні, фізіологічні і технологічні [20].

Дослідження жита за визначеними методами здійснення товарознавчої експертизи завершується оформленням результатів в акті експертизи.

Товарознавча експертиза жита – це дослідження якості, кількості та відповідності умовам нормативних документів, умовам зовнішньоекономічного договору (контракту) даного товару з наданням мотивованого, компетентного висновку. Товарознавча експертиза проводилася у три етапи (рис.2.2) з метою визначення вартості жита на підставі їх якісних показників, основних властивостей та факторів.

Рис.2.2. Послідовність проведення товарознавчої експертизи жита для митних цілей

На першому етапі експерт ознайомився із вихідними даними, з обставинами справи та з питаннями, які були поставлені перед ним. Вихідними даними для проведення товарознавчої експертизи жита є запит про проведення експертизи та товаросупровідна документація. Разом із запитом про проведення експертизи жита було подано таку товаросупровідну документацію:

- митна декларація № UA 102030/2018/111216 (дод.А);
- зовнішньоекономічний договір (контракт) № 2503/18-1 від 24.03.2018;
- рахунок-фактура (інвойс) № 102503 від 24.03.2018;
- автотранспортна накладна № 240318 від 25.03.2018;
- ДСТУ-4522:2006«Жито. Технічні умови».

На другому етапі проведення товарознавчої експертизи експерт проводив дослідження жита з метою встановлення їх товарної приналежності. Під час експертизи жита було встановлено, що даний товар належить до продуктів рослинного походження, а саме до зернових культур (група 10) відповідно до УКТЗЕД; було визначено показники, які впливають на вартість даного товару та відповідність характеристик жита відомостям, що зазначені на маркуванні та в товаросупровідній документації. Результати товарознавчої експертизи жита відображені в висновку експерта.

Потім експертом було визначено його дослідження за органолептичними (зовнішній вигляд, структура зерна, форма і наповненість, наявність грибної інфекції і життєздатність зародка) та фізико-хімічними (Смітні, шкідливі і зернові домішки, %, Зараженість шкідниками, %) показниками. Рівень якості жита визначався експертом на основі показників якості даного товару, вимоги до яких встановлені ДСТУ-4522:2006 «Жито. Технічні умови»[15].

Заключним (третім) етапом товарознавчої експертизи жита є аналіз отриманих результатів та складання акту експертизи експертом.

При проведенні експертизи жита ще одним етапом експертизи при митному контролі є його митне оформлення. Митне оформлення жита

здійснювалося в м/п «Нові Яриловичі» на основі МД УА 102030/2018/111216, яка була подана до митного оформлення, згідно з якої партія жита вивозилась з митної території України.

Таким чином, дослідження жита передбачає здійснення товарознавчої експертизи за визначеними методами з належним оформленням результатів в акті експертизи.

2.2.Стан ринку жита в Україні та світі

На думку багатьох експертів аграрного ринку, за наявних реалій розвитку сільського господарства вирощуванню жита не приділяється достатня увага з боку агробізнесу, оскільки сьогодні на перший план вийшли високоліквідні рентабельні окремі зернові й олійні культури. При цьому не покривають власні потреби у споживанні жита такі країни — найбільші економіки світу, як США і ЄС. Для вітчизняного агробізнесу ці ринки збуту мають значні перспективи щодо нарощування його експорту. Тому актуальним є проведення товарознавчої експертизи жита, що переміщується через митний кордон України.

На аграрному ринку зернові культури зберігають провідні позиції в експорті, переробці і внутрішньому споживанні, що доводить їх стратегічно важливу роль у забезпеченні продовольчої і економічної безпеки країни.

Дослідження світового ринку жита показало, що основними його виробниками в світі є Європейський Союз (7,8 млн тонн у 2016/17р., Росія (2,1 млн тонн) та Білорусь (0,8 млн тонн). Разом на трійку лідерів галузі припадає близько 87,6% світового виробництва. В той же час ця ж трійка є і основними споживачами культури, з часткою в світовому споживанні понад 86,8%. Україна ж в цих «топах» у 2016/17р. зайняла четверту (3,2%) та п'яту (3,3%) сходинки відповідно.

Пояснення такого співвідношення між виробництвом та споживанням криється у напрямках використання жита. Найбільш поширеним способом

використання є кормове. Таким чином житніми запасами розпоряджаються в країнах СНД, ЄС, а також в Канаді та США. Продовольче використання культури поширене в Україні, Росії та Білорусі, також, маючи місце і в харчопромі країн Євросоюзу. Третім же способом використання зернової є переробка на біоетанол та біодизель – таким чином жито використовують в ЄС, США та Канаді, втім за об'ємами цей спосіб поки суттєво поступається своїм аналогам.

З урахуванням того, що основну масу виробленої продукції споживають самі країни-виробники, обсяги світової торгівлі є доволі мізерними – за підсумками 2016/17 р. вони склали всього 353 тис. тонн (2,9% від виробництва), і згідно прогнозів, в поточному сезоні це значення має всі шанси на зниження до 321 тис тонн (2,4%)[25].

Виробництво жита в світі зосереджено у декількох країнах, здебільшого в Північній півкулі. Загальна площа вирощування жита у світі становить 4,46 млн га, з яких значна їх частина — 2,16 млн га (48,4%) припадає на країни ЄС, 1,25 млн га (28,0%) на Росію, 0,33 млн га (7,4%) на Білорусь і 0,14 млн га (3,3%) на Україну.

Найбільшими його виробниками, за даними досліджень і аналізу спеціалізованого звіту Grain: World Markets and Trade за лютий 2017 р., підготовленого експертами ринку United States Department of Agriculture, є країни ЄС, частка яких в сумі сягає 61,6% від усього обсягу його виробництва, Росія — 19,3% і Білорусь — 6,1%. Разом зазначені вище країни виробляють близько 87,1% від усього валового обсягу урожаю жита в світі, тоді як далі за ними ідуть Канада — 3,1%, Україна — 3,0%, Туреччина — 2,7% і США — 2,6%, на решту країн припадає близько 1% (рис 2.3)[1].

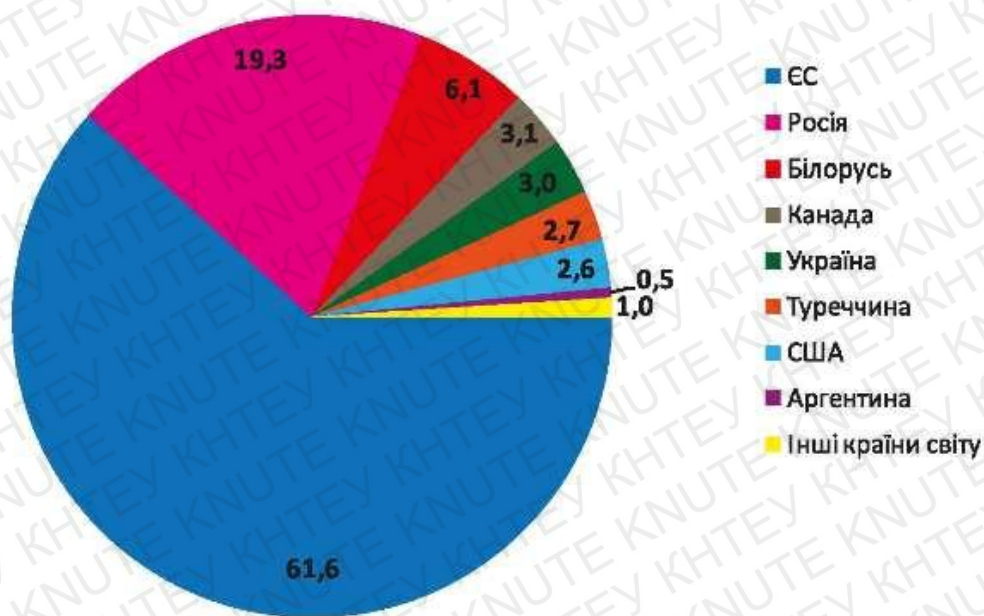

Рис 2.3. Питома вага різних країн у світовому виробництві жита(у відсотках) в 2016–2017 р.

За експертними оцінками USDA, світове виробництво жита за 2017 рік становило близько 13,1 млн. т. , що на 8,3% більше проти аналогічного показника за 2016 рік. Значний приріст виробництва жита спостерігався у Канаді (+81,4%), Росії (+21,7%), а також у США (+15,9%) та Аргентині (+14,8%).

Впродовж останніх років світове виробництво жита стабілізувалося на рівні 12,1–14,4 млн т, посівні площі в межах 4,5 млн га, а середня урожайність досягла 2,94 т/га[17].

Обсяг міжнародної торгівлі житом досить незначний — у 2016–2017 р., він сягає близько 2,5% від виробництва в світі, що обумовлено особливим характером його споживання як на продовольчі, так і кормові цілі, а також тим фактом, що найбільші країни-виробники жита здебільшого є і його споживачами, за окремим винятком Канади, яка близько 61% усього обсягу власного врожаю продукції експортує (табл. 2.1)[1].

Таблиця 2.1

Світовий баланс виробництва і споживання житав 2016–2017 р.,**тис. т**

Країна	Виробництво, тис. т	Споживання, тис. т	Споживання у % до виробництва	Надлишок (-), тис. т
Аргентина	70	70	100,0%	-
Австралія	30	25	83,3%	5
Білорусь	800	800	100,0%	-
Канада	410	160	39,0%	250
ЄС	8100	8400	103,7%	-300
Ізраїль	-	25	-	-25
Казахстан	40	40	100,0%	-
Росія	2540	2250	88,6%	290
Туреччина	350	350	100,0%	-
Україна	390	380	97,4%	10
США	342	554	162,0%	-212
Інші країни	57	94	164,9%	-37
Світ в цілому	13129	13148	100,1%	-19

Аналіз світового балансу виробництва і споживання жита в 2016–2017 р. свідчить про наявну його нестачу на міжнародному ринку продовольства, яку можна оцінити в межах 19 тис. т. При цьому в аналізованому періоді не покривають власні потреби у споживанні жита такі країни, як США (–212 тис. т) і ЄС (–300 тис. т). Для вітчизняного агробізнесу ці ринки збуту мають значні перспективи щодо нарощування його експорту.

Впродовж аналізованого періоду попит на жито в світі суттєво знизився. Нині понад 82% світової торгівлі житом як і раніше забезпечують лише Канада і ЄС. Україна за останні роки зменшила експорт жита із 16 тис. т у 2012–2013 рр. до 10 тис. т у 2016–2017 рр., за даними аналізу спеціалізованого звіту Grain: World Markets and Trade за лютий 2017 р. (табл. 2.2)[1].

Таблиця 2.2

Світовий ринок жита, тис. т

Країни	Маркетинговий період, 2012-2017рр.				
	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Експорт					
Білорусь	0	0	0	24	20
Канада	178	97	89	111	150
ЄС	122	201	167	160	125
Росія	79	83	121	23	25
Україна	16	59	13	21	10
Інші країни	1	1	1	0	0
США	7	6	3	6	5
Світ-всього	403	447	394	345	335
Імпорт					
ЄС	68	96	96	50	50
Ізраїль	34	33	18	15	25
Японія	27	37	22	16	20
Південна Корея	12	37	22	16	20
Норвегія	18	21	6	2	10
Росія	25	5	5	5	5
Швейцарія	9	6	6	3	5
Інші країни	4	1	6	16	0
Невраховані обсяги	-15	36	-31	16	15
США	221	204	262	217	200
Світ-всього	403	447	394	345	335

Серед найбільших імпортерів жита у світі виділяють декілька основних країн — США з обсягом 200 тис. ту 2016–2017 р., ЄС із 50 тис. т., Ізраїль із 25 тис. т. і Японію із 20 тис. т.. Разом на ці країни припадає майже 88% від усього його обсягу імпорту в міжнародній торгівлі.

Об'єми світової торгівлі житом у 2017 році були найнижчими за останні 5 років і склали лише 670 тис. т. Найбільшими експортерами у 2017 році були Польща, Німеччина та Канада. Починаючи із 2013 року, обсяги світової торгівлі житом знижуються щорічно на 20%.

Окремої уваги, безумовно, потребує аналіз експорту жита вітчизняного виробництва, за даними митної статистики у 2017 р. (табл. 2.3). [24]

Таблиця 2.3

Експорт українського жита за країнами світу за 2017 рік

Напрямок експорту	Кількість , тис. т	У відсотка х	Вартість, тис.дол.СШ А	У відсотка х	Середн я ціна 1 т. дол. США
1	2	3	4	5	6
1002000000Жито:					
ВСЬОГО	25,04	100%	3 885,96	100%	155,18
I. КРАЇНИ СНД	0,45	2%	376,25	10%	836,01
БІЛОРУСЬ	0,45	2%	374,74	10%	840,14
МОЛДОВА,РЕСПУБЛІК А	0,00	0%	1,50	0%	375,87
II. ІНШІ КРАЇНИ СВІТУ	24,59	98%	3 509,71	90%	142,72
ЄВРОПА	16,17	65%	2 383,79	61%	147,38
АВСТРІЯ	0,23	1%	59,44	2%	261,53
АНДОРРА	0,00	0%	0,09	0%	242,86
ІСПАНІЯ	4,60	18%	758,84	20%	165,00
ЛИТВА	2,68	11%	340,13	9%	126,78
НІМЕЧЧИНА	0,17	1%	46,52	1%	274,49
ПОЛЬЩА	8,06	32%	1 057,57	27%	131,29
ШВЕЙЦАРІЯ	0,44	2%	121,21	3%	275,48
АЗІЯ	8,39	34%	1 122,73	29%	133,79
БАНГЛАДЕШ	4,21	17%	551,95	14%	131,23
ІЗРАЇЛЬ	0,33	1%	59,71	2%	182,67
ІНДОНЕЗІЯ	3,86	15%	511,07	13%	132,44
АФРИКА	0,02	0%	3,19	0%	128,97
ПІВДЕННА АФРИКА	0,02	0%	3,19	0%	128,97
1002100000- насіннєве	-	0%		0%	
ВСЬОГО	0,45	2%	374,74	10%	840,14
I. КРАЇНИ СНД	0,45	2%	374,74	10%	840,14
БІЛОРУСЬ	0,45	2%	374,74	10%	840,14
II. ІНШІ КРАЇНИ СВІТУ	-	0%	-	0%	
ЄВРОПА	-	0%	-	0%	
НІМЕЧЧИНА	-	0%	-	0%	
1002900000- інше	-	0%		0%	
ВСЬОГО	24,59	98%	3 511,22	90%	142,76
I. КРАЇНИ СНД	0,00	0%	1,50	0%	375,87
МОЛДОВА,РЕСПУБЛІК А	0,00	0%	1,50	0%	375,87
II. ІНШІ КРАЇНИ СВІТУ	24,59	98%	3 509,71	90%	142,72
ЄВРОПА	16,17	65%	2 383,79	61%	147,38
АВСТРІЯ	0,23	1%	59,44	2%	261,53

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6
АНДОРРА	0,00	0%	0,09	0%	242,86
ІСПАНІЯ	4,60	18%	758,84	20%	165,00
ЛИТВА	2,68	11%	340,13	9%	126,78
НІМЕЧЧИНА	0,17	1%	46,52	1%	274,49
ПОЛЬЩА	8,06	32%	1 057,57	27%	131,29
ШВЕЙЦАРІЯ	0,44	2%	121,21	3%	275,48
АЗІЯ	8,39	34%	1 122,73	29%	133,79
БАНГЛАДЕШ	4,21	17%	551,95	14%	131,23
ІЗРАЇЛЬ	0,33	1%	59,71	2%	182,67
ІНДОНЕЗІЯ	3,86	15%	511,07	13%	132,44
АФРИКА	0,02	0%	3,19	0%	128,97
ПІВДЕННА АФРИКА	0,02	0%	3,19	0%	128,97

Україна не є значним гравцем на світовому ринку цієї зернової. Частка нашої держави минулого року складала лише 0,6% від загального світового експорту. Українські аграрії щорічно збирають 400-600 тис. т зерна жита, але більшість зерна використовується для задоволення внутрішніх потреб. Культура не користується великою популярністю серед українських фермерів, оскільки є менш маржинальною у порівнянні із рештою[14].

Згідно інформації, в структурі експорту жита переважають країни Євросоюзу. ЄС імпортувала 17,3 тисяч тонн жита, тоді як за весь минулий сезон лише 3,3 тисяч тонн. Ключовим покупцем серед країн ЄС стала Польща, куди було поставлено близько 10,5 тисяч тонн жита», — кажуть фахівці. Разом з цим, Білорусь також залишається стабільним покупцем українського жита. У 2017/2018 сезоні також відновили імпорт Ізраїль та Південна Африка.

Таким чином, вітчизняний ринок жита має значний експортний потенціал. Але для насичення внутрішнього ринку та розвитку експорту необхідні значні інвестиції для поширення інноваційних технологій виробництва зерна, зміцнення матеріально-технічної бази їх зберігання і товарної доробки.

2.3.Вибір критеріїв і засобів для проведення товарознавчої експертизи жита

Товарознавча експертиза жита у митних цілях передбачає підбір критеріїв, методів та засобів її проведення. Критерії експертизи – це характеристики товарів, які дають можливість ототожнювати найменування представленого товару з найменуванням, зазначеним на маркуванні або в нормативних, товаросупровідних документах.

Критеріями товарознавчої експертизи жита є найменування, класифікаційна група, найменування виробника (країна походження), повнота маркування, товарний знак, органолептичні та фізико-хімічні показники якості.

До засобів ідентифікації жита відносяться нормативні документи, а саме державні стандарти, технічні умови тощо, які регламентують показники якості та можуть бути використані для цілей ідентифікації жита. Серед нормативних та товаросупровідних документів, які являються засобами ідентифікації жита виділяють:

- зовнішньоекономічний договір (контракт) № 2503/18-1 від 24.03.2018;
- ДСТУ-4522:2006 «Жито. Технічні умови».

Вимоги до якості жита в Україні регламентуються ДСТУ-4522:2006 «Жито. Технічні умови». Але цей нормативний документ встановлює лише вимоги до якості цих товарів і не містить чіткої номенклатури показників, які можуть бути використані у якості критеріїв для проведення їх експертизи у митних цілях. Тому при проведенні експертиза жита, що переміщується через митний кордон України, в якості засобів експертизи слід використовувати УКТЗЕД [44].

Товарознавча експертиза жита здійснюється за органолептичними (за допомогою органів чуття людини), аналітичними (на основі документації) та вимірними (за допомогою лабораторних досліджень) методами.

Органолептичний метод застосовували при проведенні експертизи жита у випадках:

- ідентифікації найменування жита щодо маркування та пакування;
- ідентифікації жита, відповідність характерними ознаками, властивим даному товару відповідно до нормативно-технічної документації;
- виявлення дефектів жита та ступеня їх допустимості (зараженість шкідниками, смітні, шкідливі і зернові домішки, запах і колір).

Вимірювальні (лабораторні) методи – це методи визначення значень показників жита за допомогою спеціальних приладів, апаратури тощо. Різновидами вимірювальних методів є фізичні методи, які є методами визначення якості жита, що використовують для характеристики фізичних властивостей даного товару. За допомогою фізичних методів ми визначали зараженість шкідниками, вологість та число падання жита, які були обрані для дослідження.

Характеристика основних критеріїв, засобів та методів ідентифікації жита для митних цілей представлена в табл.2.4.

Таблиця 2.4

Характеристика критеріїв, показників, засобів та методів для проведення товарознавчої експертизи жита для митних цілей

Критерії	Засоби	Методи
1	2	3
Характеристика товару	Контракт, маркування чи упаковка, товаротранспортні документи, рахунок-фактура, товар, МД (гр.31)	Аналітичний, органолептичний
Повнота маркування	ДСТУ-4522:2006 [4],	Аналітичний, органолептичний
Запах і колір	ГОСТ 10967	Органолептичний

Продовження табл. 2.4

1	2	3
Вологість, %	ДСТУ-4522:2006 , ГОСТ 13586.5; ГОСТ 29143 (ISO 712-85); ГОСТ 29144 (ISO 711-85); ДСТУ-П-4117	Аналітичний
Число падіння, с	ГОСТ 27676, ГОСТ 30498	Вимірювальний
Натура, г/л	ГОСТ 10840	Вимірювальний
Смітні, шкідливі і зернові домішки, %	ГОСТ 30483; ГОСТ 28419	Аналітичний, органолептичний
Виробник, країна походження	Контракт, маркування, документи про країни походження, МД (гр.31, 34, 44)	Аналітичний, органолептичний

Таким чином, при виборі критеріїв ідентифікації жита слід керуватись класифікаційними ознаками відповідно до нормативних документів. Для проведення товарознавчої експертизи жита було обрано такі критерії: найменування, фірма-виробник, країна походження, повнота маркування, вологість, число падання, натура та смітні, шкідливі і зернові домішки, запах і колір та зараженість шкідниками. Запропоновані критерії ґрунтуються на основі інформації, яка відображається у товаросупровідних та нормативних документах і є визначальними для жита в процесі митного контролю та митного оформлення.

2.4. Товарознавча експертиза жита та оформлення її результатів для митних цілей

Товарознавча експертиза жита є важливою процедурою, під час якої виявляють відповідність досліджуваного виду продукції його аналогу (базовій моделі, зразку-еталону) із однорідної групи, що характеризується

тією ж сукупністю показників та властивостей, відповідному опису на маркуванні, в нормативних та технічних документах.

Товарознавча експертиза проводилась відповідно до нормативної документації на методи випробування до кожного обраного критерію.

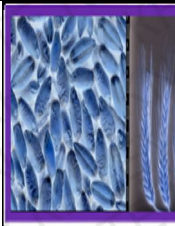
Для проведення товарознавчої експертизи жита нами було обрано п'ять зразків даного товару різних сортів, специфічні характеристики та опис яких подано в табл.2.5. За обраними критеріями, методами та засобами була проведена товарознавча експертиза представлених зразків.

Початковим (першим) етапом товарознавчої експертизи жита була розпочата з аналізу інформації, що зазначена на маркуванні кожного із представлених зразків, відповідно до вимог Технічного регламенту щодо правил маркування харчових продуктів[17] (табл.2.5).

За результатами даних, що наведені в табл.2.5, всі досліджувані зразки жита різних виробників відповідають встановленим вимогам чинних нормативних документів. Маркування досліджуваних зразків є максимально повним та містить усю необхідну інформацію для ідентифікації товару.

Таблиця 2.5

Характеристика повноти маркування жита

Критерій	Зразок				
	№1	№2	№3	№4	№5
					
1	2	3	4	5	6
Найменування	Озиме жито Сіверське	Озиме жито середньостигле, Хамарка, супереліта	Жито озиме Синтетик 38	Озиме жито Слобожанець F1	Озиме жито Юр'івець

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6
Виробник, країна походження	Національний науковий центр “Інститут землеробства Української академії аграрних наук”	Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр’єва Української академії аграрних наук	Носівська селекційна дослідна станція Чернігівського інституту агропромислового виробництва Української академії аграрних наук методом гібридизації	Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр’єва Української академії аграрних наук	ПОСГП ім. Івана Франка, Україна
Середня урожайність	50,2 ц/га	56,5 ц/га	53,2 – 62,0 ц/га	49,1 ц/га	58,8 ц/га
Вміст білку	10,3 – 11,8%	11,4%	10,0 – 11,8%	10,8%	11,7%
Число падіння	232 – 265 с	235 с	232 с	222 с	179 – 238 с
Гарантована добавка	5,6 – 7,6 ц/га	13,9 ц/га	10,9 ц/га	3,3 ц/га	16,2 ц/га
Загальна оцінка	6,5 – 8,4 балів	6,5 балів	6,5 бала	7,8 бала	6,6 балів
Зимостійкість	8,5 – 8,9 балів	8,4 балів	вища від середньої	8,4 бала	7,8 – 8,2 балів
Зараженість шкідниками, %	Сорт відносно стійкий до вилягання, осипання, посухи; ураження хворобами незначне.				

Наступним етапом експертизи жита було його дослідження за органолептичними (зовнішній вигляд, структура зерна, форма і наповненість, наявність грибної інфекції і життєздатність зародка) та фізико-хімічними (Смітні, шкідливі і зернові домішки, %, Зараженість шкідниками, %, вологість) показниками (табл. 2.6, табл.2.7).

Таблиця 2.6

Результати товарознавчої експертизи жита за органолептичними показниками якості

Назва показника	Зразки				
	Озиме жито Сіверське	Озиме жито середньостигле, Хамарка, супереліта	Жито озиме Синтетик 38	Озиме жито Слобожанець F1	Озиме жито Юр'івець
Зовнішній вигляд	Зерно світло-коричневого кольору, з втратою блиску.	незіпріле та без теплового пошкодження під час сушіння	Зерно зі зміненним від кремового до світло-коричневого кольором оболонки	Властивий даному товару	незіпріле та без теплового пошкодження.
Структура зерна	Ендосперм за структурою близький до нормально забарвленого зерна.	Ендосперм за структурою нормального забарвлення зерна.	Відповідає даному типу	Ендосперм за склоподібністю не відрізняється від нормально забарвленого зерна.	Ендосперм рихлий, кришиться, з борошністю консистенцією.
Форма і наповненість	Не відрізняється від нормально забарвленого зерна. На спинці зерна оболонка може бути дещо зморщена.	Нормально забарвлене зерно.	Нормально забарвлене зерно, оболонка щільно прилягає до ендосперму.	Нормально забарвлене зерно.	Більшість зерен зморщені, шуплі. Мають загострені боки і добре вдавнену борозенку.

Дані критерії експертизи ґрунтуються на основі проведених досліджень та інформації, яка відображається в товаросупровідних документах та є визначальними для експертизи товару. Дані показники відповідають ДСТУ-4522:2006 «Жито. Технічні умови».

Проаналізувавши результати досліджень слід зазначити, що всі торговельні марки жита відповідали вимогам нормативних документів та

товаросупровідної документації за обраними критеріями та можуть реалізовуватися в торговельній мережі й перетинати митний кордон України.

Результати фізико-хімічних показників якості жита представлені в табл. 2.7

Таблиця 2.7

Результати товарознавчої експертизи жита за фізико-хімічними показниками

Назва показника за ДСТУ-4522:2006	Зразки				
	Озиме жито Сіверське	Озиме жито середньостигле, Хамарка, супереліта	Жито озиме Синтетик 38	Озиме жито Слобожанське F1	Озиме жито Юр'ївець
Вологість, %	14,5	14,5	14,0	14,5	14,5
Число падання, с	200—141	понад 200	200—141	140—80	не обмежено менше 80
Смітна домішка, %, не більше	2,0	2,0	2,0	2,0	5,0
Зернова домішка, %, не більше	4,0	6,0	4,0	6,0	15,0
Натура, г/л, не менше ніж	700	700	690	690	670

Проаналізувавши результати досліджень слід зазначити, що всі торговельні марки жита відповідали вимогам нормативних документів та товаросупровідної документації за обраними критеріями та можуть реалізовуватися в торговельній мережі й перетинати митний кордон України.

Результати проведених досліджень (зразок №2) було оформлено висновком встановленої форми (дод. Г). Зокрема експертом надано відповіді на поставлені питання, а саме органолептичні показники зразків товару, що

заявлені як: «Озиме жито середньостигле, Хамарка, супереліта», властиві жити. Визначені значення фізико-хімічних показників зразків не суперечать даним наданих копій товаросупровідної документації. Усі зразки товару визначені як жито. За результатами досліджень зразків згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності вони відповідають коду 1002 10 00.

РОЗДІЛ III

МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ЕКСПОРТУ

ЖИТА ЗА ПРИНЦИПОМ «ЄДИНОГО ВІКНА»

3.1. Аналіз визначення коду жита згідно з УКТЗЕД

При запровадженні державою ряду засобів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, таких як ліцензування або встановлення ставок мита, зробити це для усіх товарів без їх чіткої систематизації непросто. Щоб мати можливість відрізнати різні товари, їх слід відповідно систематизувати та класифікувати.

Органи ДФС України для цілей митного оформлення товарів використовують УКТ ЗЕД, яка є товарною номенклатурою Митного тарифу. Міжнародною основою УКТ ЗЕД є Гармонізована система опису та кодування товарів Всесвітньої митної організації (ГС/HS).

Однакове розуміння класифікації товару згідно УКТ ЗЕД є необхідною умовою при визначенні ставок митних зборів та інших платежів, визначення режимів експорту-імпорту тих чи інших товарів, а також при співставленні митних тарифів, статистичних даних по зовнішній торгівлі.

УКТ ЗЕД фактично складається з:

- 1) набору кодів товарів;
- 2) описів товарів, які відповідають цим кодам;
- 3) правил і пояснень, як класифікувати товари за тими чи іншими кодами.

Суть класифікації товарів полягає у наступному. Кожному товару, який переміщують через кордон, присвоюються 10-значний код. Це роблять для того, щоб однозначно ідентифікувати товар, визначити ставку мита та заходи контролю, які потрібно застосувати. Окрім цього, присвоєння коду спрощує ведення митної статистики.

Кожному коду товару відповідає певна ставка мита. УКТ ЗЕД разом зі ставками мит складають Митний тариф України, який затверджений Законом України «Про Митний тариф України» №584-VII від 19.09.2013.

При переміщенні товарів, у тому числі і жита, через митний кордон країни виникають деякі проблемні питання щодо декларування товару, в першу чергу пов'язані з неправильним визначенням коду згідно з УКТЗЕД.

Визначення коду товару або класифікація товару згідно з УКТЗЕД має одне з ключових значень в процесі його митного оформлення. Для цілей митного оформлення будь-якому товару, що переміщується через митний кордон України, як вже зазначалось присвоюється 10-ти значний цифровий код згідно класифікатора УКТЗЕД.

Структура десятизначного цифрового кодового позначення товарів в УКТЗЕД подана на рис. 3.1.

•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Код групи									
Товарна позиція									
Товарна підпозиція									
Товарна категорія									
Товарна підкатегорія									

Рис. 3.1. Алгоритм кодування товарів згідно з УКТЗЕД[8]

Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності має шість рівнів класифікації, що побудовані за ступенем зростання деталізації і відповідної кількості цифрових знаків кодування [51].

Перший рівень – розділи. Їх в Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності 21. На цьому рівні жито відноситься до товарів розділу II «Продукти рослинного походження».

Другий рівень класифікації товарів в УКТЗЕД – групи. Усього їх 97. У них товари згруповані згідно з матеріалом виготовлення, функціями, які вони виконують, ступенем обробки. Цьому рівню відповідають цифрові

позначення з двома знаками від 01 до 97. Вони і є першими двома цифрами у десятизначному коді товару. Жито відносить до групи 10 «Зернові культури».

Третій рівень класифікації жита згідно з УКТЗЕД – товарна позиція. Деталізація товарів на цьому рівні здійснюється за більш специфічними ознаками. Товарні позиції – це чотиризначні коди, перші два знаки в яких є номером групи. Згідно з УКТЗЕД жито класифікуються у товарній позиції 1002 «Жито:» [23].

Визначимо код жита згідно з УКТЗЕД, що задекларований в графі 31 для товару №1 митної декларації UA102030/2018/111216. В графі 31 «Озиме жито середньостигле, "Хамарка", супереліта. Зерно крупне, з рідкісними волосками, овальне. Характер бороздки виражений. Середня врожайність сорту 53,2 – 62,0 ц/га. Країна виробництва – UA. Торговельна марка – "АГРАРНА КОМПАНІЯ". Виробник - ПАТ "АГРАРНА КОМПАНІЯ"».

Код жита згідно з УКТЗЕД зазначений в графі 33 «Код товару» для товару №1 митної декларації UA102030/2018/111216. В першому підрозділі графі 33 МД зазначаються перші 8 знаків коду жита згідно з УКТЗЕД – 1002 10 00. У другому підрозділі графі зазначається дев'ятий та десятий знаки коду жита згідно з УКТЗЕД – 00. У п'ятому підрозділі графі 33 МД проставляється «0», тому що даний товар не підлягає експортному контролю. Таким чином, код жита – 1002 10 00 00, який зазначений в графі 33 МД UA102030/2018/111216 [51].

Жито згідно з УКТЗЕД відносяться до розділу II «Продукти рослинного походження», групи 10 «Зернові культури» [36].

Розглянувши групу 10 УКТЗЕД було визначено, що жито класифікується в товарній позиції 1002 «Жито:». Таким чином, можемо поетапно проаналізувати визначення коду досліджуваного жита з УКТЗЕД (рис. 3.2).

1	0	0	2	1	0	0	0	0	0
Жито:									
насіннєве									

Рис. 3.2. Послідовність визначення коду жита згідно з УКТЗЕД[8]

Відповідно до Пояснень до УКТЗЕД, до товарної позиції 1002 «Жито», відноситься жито, що має досить видовжене зерно, зеленувато-сірого чи світло-сірого кольору. Житнє борошно – сіре. В підпозиції 1002 10 термін «насіннєве» означає лише жито, визнане компетентними державними органами як таке, що призначається для сівби[36].

До цієї товарної позиції не включаються:

- жито з грибними наростами, відомими як ріжок

Таким чином, система кодування забезпечує високий ступінь деталізації номенклатури товарів. Це має особливе значення для її застосування в національних товарних номенклатурах: держави, не порушуючи відповідних міжнародно-правових норм, що закріплюють основи системи кодування, одержують можливість у відомих межах змінювати рівень деталізації, виходячи з національних інтересів. Розроблена система кодування дозволяє при необхідності провести подальше розширення номенклатури товарів без порушення системи класифікації. Вона передбачає резерв для включення нових чи специфічних товарів.

За результатами аналізу жито класифікуються у розділі II «Продукти рослинного походження», група 10 «Зернові культури», в товарній позиції 1002 «Жито:» за кодом 1002 10 00 00 згідно з УКТЗЕД.

3.2. Декларування жита в митному режимі експорту

Основним документом, що використовується при переміщенні жита через митний кордон України є митна декларація. Статтею 4 Митного кодексу України визначено, що митна декларація – це заява встановленої форми, в якій особою зазначено митну процедуру, що підлягає застосуванню до жита, та передбачені законодавством відомості про це жито, умови і способи їх переміщення через митний кордон України та щодо нарахування митних платежів, необхідних для застосування цієї процедури.

Як зазначалось раніше, декларування жита здійснюється шляхом заявлення за встановленою письмовою формою точних відомостей про дану продукцію, мету її переміщення через митний кордон України, а також відомостей, які необхідні для її митного контролю і митного оформлення.

Розглянемо порядок заповнення граф митної декларації UA102030/2018/111216.

Графа 1 «Декларація». У першому підрозділі графи зазначено 2-значний літерний код напрямку переміщення жита згідно з класифікатором типів декларацій: ЕК (експорт). У другому та третьому підрозділах зазначено коди митного режиму та типу декларації згідно з класифікаторами митних режимів та типів декларацій, відповідно: 10 АА (у загальному порядку).

Графа 2 «Відправник/Експортер». У даній графі митної декларації зазначено – ПАТ «АГРАРНА КОМПАНІЯ», що знаходиться за адресою: 31222, Хмельницька обл., с.Попівці, вул. Шкільна, 34А.

Графа 3 «Форми». У першому підрозділі графи зазначається порядковий номер комплекту, у другому – загальна кількість комплектів єдиного адміністративного документа та додаткових аркушів. У нашому випадку зазначено 1/1.

У графі 4 «Відвантажувальні специфікації» зазначено 1/0, що означає, що використовувався один комплект доповнення та не використовувалася специфікація.

Графа 5 «Всього товарів». Зазначається загальна кількість задекларованих у митній декларації товарів. Кількість товарів повинна відповідати кількості граф 31, що заповнюються – 1.

Графа 6 «Всього місць». Графа заповнюється у разі, якщо стосовно товарів, що декларуються, перед їх розміщенням у заявлений в митній декларації митний режим здійснювалося міжнародне перевезення. Зазначається загальна кількість вантажних місць задекларованих в митній декларації товарів відповідно до товаросупровідних документів – 20.

Графа 7 «Довідковий номер». За бажанням декларанта зазначається наданий ним порядковий номер МД. Підтверджувати такий код не потрібно – Вн.№10046.

Графа 8 «Одержувач». Якщо описом цієї графи не передбачено інше, у графі зазначаються відомості про одержувача – С.М.С. Sp.z.o.o., що знаходиться за адресою: ul. Przemyslowa, 54 chow, Польща.

Графа 9 «Особа, відповідальна за фінансове врегулювання». Якщо описом цієї графи не передбачено інше, у графі зазначаються відомості про резидента, що уклав зовнішньоекономічний договір (контракт) або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту) – ПАТ «АГРАРНА КОМПАНІЯ», що знаходиться за адресою: 31222, Хмельницька обл., с.Попівці, вул.Шкільна, 34А.

Графа 11 «Торговельна країна/Країна виробництва». У графі зазначено літерний код альфа-2 відповідно до класифікації країн світу країни місцезнаходження особи, відомості про яку зазначені в графі 2 - PL (Польща).

Графа 14 «Декларант/Представник». У графі наведено відомості про декларанта – ПАТ «АГРАРНА КОМПАНІЯ», номер посвідчення надання послуг митного брокера – АЕ 856985 від 10.02.2010.

У графі 17 «Країна призначення» зазначено коротку назву країни призначення відповідно до класифікатора країн світу – Польща.

У графі 17а «Код країни призначення» зазначено літерний код альфа-2 відповідно до класифікації країн світу країни, назва якої зазначена у графі 17 митної декларації.

Графа 18 «Ідентифікація і країна реєстрації транспортного засобу при відправленні/прибутті». Графа заповнюється, якщо стосовно товарів, що декларуються, перед їх розміщенням у заявлений у митній декларації митний режим здійснювалося переміщення митною територією України. У графі зазначено відомості про транспортний засіб, на якому безпосередньо перебувають товари при пред'явленні митниці призначення – АО1236АН/АО3166ХХ.

Графа 19 «Контейнер». Графа заповнюється, якщо стосовно товарів, що декларуються, перед їх розміщенням у заявлений у митній декларації митний режим здійснювалося міжнародне перевезення. У графі зазначається інформація щодо способу ввезення товарів. Проставляється «0», тобто товари прямують не в контейнері або в разі відсутності відомостей про спосіб перевезення товарів.

Графа 20 «Умови поставки». У першому підрозділі графи наводиться скорочене літерне найменування умов поставки згідно з класифікатором умов поставки, що затверджується Міністерством фінансів України. В нашому випадку, умови поставки жита за редакцією Інкотермс-2010 – FCAUA Київ.

Умови поставки FCA за редакцією Інкотермс-2010 означають, що продавець виконав свої зобов'язання щодо поставки товару в момент передавання товару перевізнику, якого вказав покупець, у названому місці або пункті.

Графа 21 «Ідентифікація і країна реєстрації активного транспортного засобу на кордоні». У графі зазначаються відомості про транспортний засіб, на якому здійснюється перетин митного кордону при вивезенні жита з митної території України – АО1236АН/АО3166ХХ.

Графа 22 «Валюта та загальна сума за рахунком». У лівому підрозділі наводиться відповідно до класифікації валют літерний код валюти, у якій складено рахунок-фактуру №102503 від 24.03.2018 – USD. У правому підрозділі графи зазначено суму наведених у графах 42 фактурної вартості задекларованого жита у валюті, код якої зазначений у лівому підрозділі графи – 3420,00.

Графа 23 «Курс валюти». У графі зазначено офіційний курс гривні до іноземної валюти, зазначеної в лівому підрозділі графи 22 митної декларації, установлений Національним банком України на дату прийняття митним органом митної декларації до оформлення. Станом на 25.03.2018 офіційний курс гривні до іноземної валюти становив 26,301100.

Графа 24 «Характер угоди». У лівому підрозділі графи зазначено код характеру договору (контракту) згідно з класифікатором характерів угод, що відповідає валюті розрахунку. У правому підрозділі графи наведено літерний код валюти розрахунку відповідно до класифікації валют – 21 USD (розрахунки у вільноконвертованій валюті), USD - доллар.

Графа 25 «Вид транспорту в межах країни». У лівому підрозділі графи проставляється код згідно з класифікатором видів транспорту виду транспортного засобу, на якому здійснюється перетин митного кордону при вивезенні жита з митної території України – 30 (вантажний автомобіль).

Графа 26 «Вид транспорту в межах країни» заповнюється аналогічно до графи 25 митної декларації – 30 (вантажний автомобіль).

Графа 28 «Фінансові та банківські відомості». У графі наведено відповідно до умов зовнішньоекономічного договору №2503/18-1 від 24.03.2018 фінансові та банківські відомості про особу, що здійснює розрахунки за зовнішньоекономічним договором (контрактом). Кожний з реквізитів починається з нового рядка й перед кожним з них проставлено порядковий номер:

- код за ЄДРПОУ уповноваженого банку – 33425189;

- найменування банку – Хмельницька філія ВАТ КБ «ПриватБанк»;

- код за МФО – 332456.

Графа 29 «Митний орган виїзду/в'їзду». У графі зазначаються згідно з класифікатором митних органів найменування митниці і дев'ятизначний код пункту пропуску, через який товари ввозяться в Україну. В нашому випадку, митним органом, через який жито вивозиться з митної території України є Київська міська митниця ДФС – UA100010 (м/п «Західний»).

У графі 30 «Місцезнаходження товарів» зазначаються відомості про зону митного контролю, в якій знаходяться задекларовані товари. В нашому випадку, у даній графі зазначено: 100-001-1-1.

Графа 31 «Вантажні місця та опис товарів – Маркування та кількість – Номери контейнерів – Кількість та розпізнавальні особливості». У даній графі зазначено:

1.Озиме жито середньостигле, "Хамарка", супереліта.Зерно крупне, з рідкісними волосками, овальне. Характер бороздки виражений. Середня врожайність сорту 53,2 – 62,0 ц/га. Країна походження – UA. Торговельна марка – «АГРАРНА КОМПАНІЯ». Виробник – ПАТ «АГРАРНА КОМПАНІЯ».

2.Місць – 20 СТ / 20.

3.0.

Графа 32 «Товар №». У графі проставлено порядковий номер товару, що декларується в графі 31 митної декларації – 1.

Графа 33 «Код товару». Якщо не передбачено інше, то в першому підрозділі графи зазначено перші вісім знаків коду жита згідно з УКТЗЕД – 1002 10 00. У другому підрозділі графи зазначаються дев'ятий та десятий знаки коду даного товару згідно з УКТЗЕД – 00. У п'ятому підрозділі графи проставляється «0», так як жито не підлягають експортному контролю.

Графа 34 «Код країни походження». У лівому підрозділі «а» графи зазначається відповідно до класифікації країн світу літерний код альфа-2

країни походження жита, описаних в графі 31 митної декларації, та класифікованого згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності у графі 33 митної декларації – UA.

Графа 35 «Вага бруutto (кг)». У графі зазначено вагу бруutto (у кілограмах) жита, описаних в графі 31 митної декларації згідно з товаросупровідними документами – 2108 кг.

Графа 36 «Преференція». У графі зазначено цифрові коди податкових пільг відповідно до класифікатора звільнень від сплати митних платежів при вивезенні жита з митної території України, передбачених законодавством щодо даного товару, описаного в графі 31 митної декларації та класифікованого в графі 33 – 000.

Графа 37 «Процедура». У графі проставляється код процедури переміщення жита відповідно до заявленого митного режиму – 1000 ZZ00, де 10 – код митного режиму експорту, 00 – код попереднього митного режиму згідно з класифікатором митних режимів, попередній митний режим відсутній, тому проставляється 00; ZZ – літерний код особливості переміщення жита, 00 – цифровий код додаткової особливості переміщення жита згідно з класифікатором особливостей переміщення товарів через митний кордон України.

Графа 38 «Вага нетто (кг)». Зазначається вага нетто (в кілограмах) задекларованого жита – 2058 кг.

Графа 42 «Ціна товару». У графі з точністю до чотирьох знаків у дробовій частині наведена фактурна вартість жита у валюті, в якій складені рахунок №102503 від 24.03.2018 – 3420,0000 USD.

Графа 44 «Додаткова інформація/Подані документи/Сертифікати і дозволи». У графі зазначаються відомості про необхідні для здійснення митного контролю та митного оформлення жита такі документи:

0380 – рахунок-фактура (інвойс) №102503 від 24.03.2018 (дод.Б);

0730 – автотранспортна накладна №240318 від 25.03.2018 (дод.В);

0851 – фіто санітарний сертифікат 2303-1 від 24.03.2018;

3007 – довідка про транспортні витрати №764999 від 24.03.2018 (дод.Г);

4103 – доповнення до зовнішньоекономічного договору (контракту) № 1-18 від 24.03.2018 (дод.Д);

4104 – зовнішньоекономічний договір (контракт) купівлі-продажу, стороною якого є виробник товарів, що декларуються, та подання якого для митного оформлення не супроводжується поданням пов'язаних з ним посередницьких (зовнішньоекономічних та/або внутрішніх) договорів №2503/18-1 від 24.03.2018 (дод.Е);

4207 - договір про надання послуг митного брокера № 7593/32 від 24.03.2018;

5503 – інформація про позитивні результати здійснення фітосанітарного контролю товару (наявність на товаросупровідних документах відбитку штампів «Ввезення в Україну дозволено») № 0730 від 25.03.2018;

5504 – інформація про позитивні результати здійснення радіологічного контролю товару (наявність на товаросупровідних документах відбитку штампів «Радіологічний контроль ввіз/вивіз дозволено») № 0730 від 25.03.2018.

Графа 46 «Статистична вартість». У графі зазначено у валюті України поділене на 1000 й округлене до п'яти знаків у дробовій частині значення фактурної вартості жита, наведене у графі 42 митної декларації, перераховане у валюту України за курсом, указаним у графі 23 митної декларації – 89,94976.

Графа 54 «Місце та дата». У графі зазначено:

- дані про місцезнаходження особи, яка безпосередньо склала митну декларацію – 31222, Хмельницька обл., с.Попівці, вул.Шкільна,34А;
- прізвище, ініціали – Джумарик Р.О.;
- реєстраційний номер облікової картки платника податків та особистий підпис – 8642974639.

Таким чином, декларування жита за кодом 1002 10 00 00 – озиме жито середньостигле, "Хамарка" згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності здійснюється відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 30.05.2012 №651 «Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа»[41].

3.3. Аналіз митного оформлення експорту жита за принципом «єдиного вікна»

При визначенні митної політики з огляду на функціональну спрямованість однією із складових є система митного оформлення. При цьому під митним оформленням розуміють сукупність дій, пов'язаних з пропуском в Україну чи за її межі (у тому числі при тимчасовому ввезенні/вивезенні) товарів, що переміщуються через митний кордон України [40]. Митне оформлення товарів та транспортних засобів є вимогою, виконання якої є обов'язковою для реалізації права всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на ввезення в Україну товарів, транспортних засобів та інших предметів. Тому всі товари, що переміщуються через митний кордон України, підлягають митному оформленню.

Метою митного оформлення є засвідчення відомостей, одержаних під час митного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України, та оформлення результатів такого контролю, а також статистичного обліку ввезення/вивезення на митну територію України. Воно здійснюється посадовими особами митного органу для забезпечення митного контролю та із застосуванням засобів державного регулювання переміщення товарів через митний кордон України.

Розглянемо порядок та особливості проведення митного оформлення та митного контролю жита, що переміщуються через митний кордон в митному режимі експорту.

Митне оформлення жита розпочалось з моменту подання ВМО №1 м/п «Західний» декларантом Джумариком Р.О. митної декларації UA102030/2018/111216 та документів, необхідних для митного оформлення. До митного оформлення разом з митною декларацією декларант Джумарик Р.О. подав такі документи:

0380 – рахунок-фактура (інвойс) №102503 від 24.03.2018 (дод.Б);

0730 – автотранспортна накладна №240318 від 25.03.2018 (дод.В);

0851 – фіто санітарний сертифікат 2303-1 від 24.03.2018;

3007 – довідка про транспортні витрати №764999 від 24.03.2018 (дод.Г);

4103 – доповнення до зовнішньоекономічного договору (контракту) № 1-18 від 24.03.2018 (дод.Д);

4104 – зовнішньоекономічний договір (контракт) купівлі-продажу, стороною якого є виробник товарів, що декларуються, та подання якого для митного оформлення не супроводжується поданням пов'язаних з ним посередницьких (зовнішньоекономічних та/або внутрішніх) договорів №2503/18-1 від 24.03.2018 (дод.Е);

4207 - договір про надання послуг митного брокера № 7593/32 від 24.03.2018.

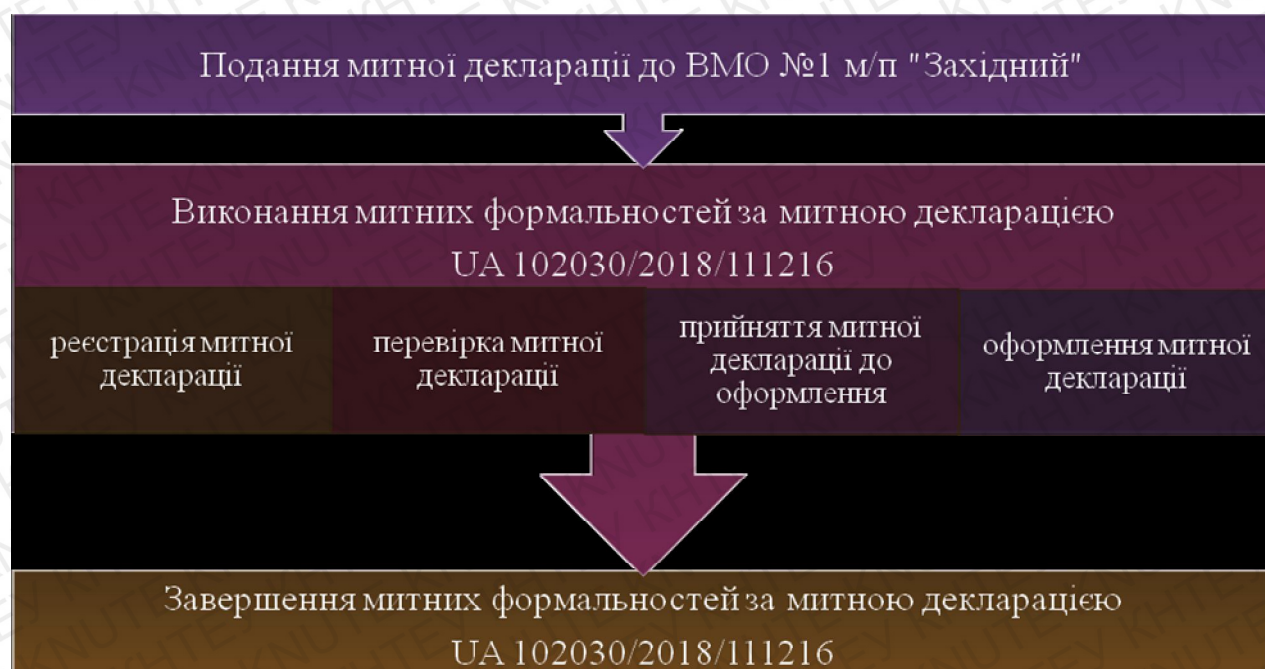

Рис.3.3. Порядок та особливості проведення митного оформлення та митного контролю жита[40]

Після подання митної декларації UA102030/2018/111216 до ВМО №1 м/п «Західний» посадовою особою здійснюється реєстрація митної декларації. Реєстрація митної декларації проводиться шляхом:

- присвоєння митній декларації реєстраційного номера за допомогою Автоматизованої системи митного оформлення «Інспектор-2006» та внесення його до графі А «Митний орган відправлення/експорту/призначення», а також до розділу І Інформаційного аркуша. В нашому випадку, митній декларації, поданої до оформлення присвоєно реєстраційний номер UA102030/2018/111216, де UA 102030– код митного підрозділу, де проводиться митне оформлення; 2018 – поточний рік митного оформлення; 111216– порядковий номер митної декларації в реєстрі обліку декларацій митного підрозділу.
- зазначення у графі А «Митний орган відправлення/експорту/призначення» дати й часу подання митної декларації, прізвища й особистого підпису посадової особи ВМО №1 м/п «Західний», яка її зареєструвала.

Перевірка митної декларації UA102030/2018/111216 посадовою особою здійснюється шляхом перевірки наявності поданих разом з митною декларацією рахунка-фактури (інвойс) №102503 від 24.03.2018, який визначає вартість жита. Після цього здійснюється перевірка за допомогою програмного забезпечення правильності заповнення митної декларації UA102030/2018/111216 відповідно до законодавчо-правової бази у сфері державної митної справи.

Третім кроком виконання митних формальностей за митною декларацією UA102030/2018/111216 є її прийняття до оформлення, яке проводиться шляхом проставлення у митній декларації відбитка штампу «Під митним контролем» 112/102 у графі D/J «Відмітки митного органу

відправлення/призначення» та рахунку-фактурі (інвойс) №102503 від 24.03.2018.

При здійсненні митного оформлення жита за митною декларацією UA102030/2018/111216 виконуються митні формальності, які подано на рис.3.4.

Рис.3.4. Порядок митного оформлення жита за митною декларацією UA 102030/2018/111216 [40]

Перевірка наявності відміток про завершення переміщення жита проводиться шляхом перевірки відбитку «Радіологічний контроль – ввіз/вивіз дозволена» на рахунку-фактурі (інвойс) №102503 від 24.03.2018.

Для удосконалення процедури здійснення митного та інших державних видів контролю (санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного,

фітосанітарного, екологічного, радіологічного) за принципом «єдиного вікна» Кабінетом Міністрів України 31 січня 2018 року прийнято постанову №44, якою було переглянуто порядок інформаційного обміну.

Зокрема, до переліку місць митного оформлення товарів із застосуванням інформаційного обміну між ДФС та іншими державними органами за принципом «єдиного вікна» включено усі місця митного оформлення, розташовані у пунктах пропуску через державний кордон України.

Для реалізації новацій ДФС доопрацювала розроблений нею спеціальний програмно-інформаційний комплекс, інтегрований в автоматизовану систему митного оформлення «Інспектор».

Згідно статті 337 Митного кодексу України, під контролем співставлення розуміється автоматизоване порівняння даних, які містяться в митній декларації UA 102030/2018/111216 та документах, поданих до митного оформлення та митного контролю, з даними, які містяться в електронній копії митної декларації та інших електронних документах, пов'язаних з перевіркою достовірності даних, що перевіряються. Контроль співставлення даних проводиться шляхом:

- співставлення реквізитів уповноваженого банку, зазначеного в графі 28 «Фінансові та банківські відомості» митної декларації, з даними, що містяться в переліку уповноважених банків України в Єдиній автоматизованій інформаційній системі митних органів. В графі 28 поданої до митного оформлення декларації зазначено: ЄРПОУ – 33425189, ХМЕЛЬНИЦЬКА ФІЛІЯ ВАТ КБ "ПРИВАТБАНК", МФО – 332456.
- співставлення курсу валюти України до іноземної валюти, зазначеної в графі 23 «Курс валюти» митної декларації UA 102030/2018/111216 – USD (доллар), з офіційним курсом валюти України до іноземної, у якій складено рахунок-фактуру (інвойс) №102503 від 24.03.2018 та про яку зазначено в лівому підрозділі графі 22 «Валюта та загальна сума за рахунком» - 3420,00 USD. На день подання митної декларації

UA102030/2018/111216 до оформлення офіційний курс валюти складав 26,301100 грн. за 1 USD.

Контроль із застосуванням системи управління ризику – це оцінка ризику шляхом аналізу (в тому числі з використанням інформаційного забезпечення) поданих документів у конкретному випадку переміщення жита з метою обрання форм та обсягів митного контролю, достатніх для забезпечення додержання вимог законодавства України з питань державної митної справи.

Відповідно до положень Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України, який затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 650 [43], контроль правильності класифікації товарів, в тому числі і жита проводиться шляхом перевірки правильності опису товару, який зазначено в графі 31 для товару №1 митної декларації UA 102030/2018/111216 та відповідності йому коду (графа 33 для товару №1) в митній декларації вимогам Основних правил інтерпретації УКТЗЕД під час проведення процедур його митного контролю та митного оформлення.

Перевірка правильності визначення країни походження жита проводиться шляхом співставлення відомостей, що зазначені в графі 34 «Код країни походження» для товару №1 митної декларації UA 102030/2018/111216 та відомостей, які містяться в декларації про походження.

Перевірка наявності задекларованого жита у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності здійснюється шляхом перевірки:

- коду задекларованого жита, що зазначений в графі 33 «Код товару» для товару №1 митної декларації UA 102030/2018/111216 – 1002 10 00 00 0;
- опису товару (графа 31 для товару №1) та наявності у ньому інформації про об'єкт інтелектуальної власності;

- інформації про суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, яка зазначена в графі 2 «Відправник/Експортер» та графі 9 «Одержувач» митної декларації UA 102030/2018/111216 на бланку МД-2.

На етапі перевірки правильності визначення митної вартості жита та нарахування митних платежів здійснюється шляхом перевірки числового значення заявленої митної вартості у графі 45 «Коригування» для товару №1 митної декларації UA 102030/2018/111216. При перевірці розрахунку та числового значення заявленої митної вартості жита здійснюється перевірка наявності у підтверджуючих документах всіх відомостей в кількісному вираженні, використаних при обчисленні митної вартості, а саме:

- графі 20 «Умови поставки» митної декларації UA 102030/2018/111216 форми МД-2 – FCA UA Київ;
- графі 22 «Валюта та загальна сума за рахунком» митної декларації UA 102030/2018/111216 форми МД-2 – 3420.00 USD;
- графі 31 «Вантажні місця та опис товарів» для товару №1 митної декларації UA 102030/2018/111216 форми МД-3 – Озиме жито середньостигле, "Хамарка", супереліта.Зерно крупне, з рідкісними волосками, овальне. Характер бороздки виражений.Середня врожайність сорту 53,2 – 62,0 ц/га;
- графі 42 «Ціна товару» для товару №1 митної декларації UA 102030/2018/111216 форми МД-3 – 3420,0000 USD;
- графі 43 «Код МВВ»;
- графі 44 «Додаткова інформація/Подані документи/Сертифікати і дозволи» митної декларації UA 102030/2018/111216 форми МД-2, зокрема рахунок-фактура (інвойс) №102503 від 24.03.2018;
- графі 45 «Коригування»;
- графі 46 «Статистична вартість» для товару №1 митної декларації UA 102030/2018/111216 форми МД-3 – 89,94976.

Після оформлення митної декларації UA 102030/2018/111216 посадова особа ВМО №1 м/п «Західний» завершує виконання митних формальностей за даною митною декларацією. Відповідно до п.4.9 Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа, під час завершення митного оформлення посадовою особою ВМО №1 м/п «Західний» виконуються такі формальності (рис.3.5).

Перевірка відомостей про виконання митних формальностей, сформованих за результатами оцінки ризику за митною декларацією UA 102030/2018/111216 із застосуванням системи управління ризиками

Перевірка правильності нарахування митних платежів, правильності заповнення графи 47 "Нарахування платежів" для товару №1 митної декларації UA 102030/2018/111216

Заповнення графи С "Митний орган відправлення"

Справляння митних платежів та інших платежів за митною декларацією UA 102030/2018/111216

Завершення митного оформлення жита

Рис.3.5. Порядок завершення митних формальностей за митною декларацією UA 102030/2018/111216 [40]

Завершення митного оформлення жита здійснюється шляхом проставлення у митній декларації UA 102030/2018/111216 відбитка особистої номерної печатки посадової особи ВМО №1 м/п «Західний» - ОНП 156/102, яка завершила митне оформлення жита, у графі D/J «Відмітки митного органу відправлення/призначення» аркуша форми МД-2; внесення за допомогою Автоматизованою системи митного оформлення до електронної

митної декларації UA 102030/2018/111216 відмітки про завершення митного оформлення жита та номера особистої номерної печатки посадової особи ВМО №1 м/п «Західний», яка завершила митне оформлення даного товару.

Таким чином, митне оформлення та митний контроль процедура митного оформлення є суттєвим впливом на митно-тарифну політику, який може стимулювати реалізацію економічних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, чи навпаки, перешкоджати їх реалізації. Система митного контролю та митного оформлення є адміністративними заходами, які здійснюють органи Державної фіскальної служби України при регулюванні зовнішньоекономічної діяльності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведені у випускній кваліфікаційній роботі дослідження дозволяють зробити наступні висновки.

1. Дослідження світового ринку жита показало, що основними його виробниками в світі є Європейський Союз (7,8 млн тонн у 2016/17р., Росія (2,1 млн тонн) та Білорусь (0,8 млн тонн). Разом на трійку лідерів галузі припадає близько 87,6% світового виробництва.

Виробництво жита в світі зосереджено у декількох країнах, здебільшого в Північній півкулі. Загальна площа вирощування жита у світі становить 4,46 млн га, з яких значна їх частина — 2,16 млн га (48,4%) припадає на країни ЄС, 1,25 млн га (28,0%) на Росію, 0,33 млн га (7,4%) на Білорусь і 0,14 млн га (3,3%) на Україну.

Згідно інформації, в структурі експорту жита переважають країни Євросоюзу. Ключовим покупцем серед країн ЄС стала Польща, куди було поставлено близько 10,5 тисяч тонн жита. Україна змогла наростити експорт жита завдяки істотному зростанню врожаю цієї культури.

2. Переміщення жита через митний кордон України регулює Митний кодекс України та інші законодавчі акти. Декларування жита відбувається відповідно до наказу Міністерства фінансів України 30.05.2012 № 651 «Про порядок заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа», оподаткування жита при переміщенні через митний кордон України відбувається відповідно до ЗУ від 19.09.2013 № 584-V/II «Про митний тариф України», ЗУ від 02.12.2010 № 2755-VI «Податковий Кодекс України».

3. Якість та безпечність жита регламентується згідно законів та інших нормативних документів, зокрема ДСТУ-4522:2006 «Жито. Технічні умови» та Технічним регламентом щодо правил маркування харчових продуктів, дотримання яких на даний момент є обов'язковим та сприяє безпечності та якості продукції.

4. При виборі критеріїв ідентифікації жита слід керуватись класифікаційними ознаками відповідно до нормативних документів. Для проведення ідентифікації жита було розроблено такі критерії: найменування, фірма-виробник, країна походження, повнота маркування, вологість, число падання, натура та смітні, шкідливі і зернові домішки, запах і колір та зараженість шкідниками. Запропоновані критерії ідентифікації ґрунтуються на основі інформації, яка відображається у товаросупровідних та нормативних документах і є визначальними для ідентифікації жита в процесі митного контролю та митного оформлення.

5. Згідно висновку по експкартизі органолептичні показники зразків товару, що заявлені як : «Озиме жито середньостигле, Хамарка, супереліта», властиві житу.

6. Згідно з УКТЗЕД жито відноситься до розділу II «Продукти рослинного походження», групи 10 «Зернові культури», класифікується в товарній позиції 1102 «Жито».

7. Митне оформлення товарів та транспортних засобів починається з моменту подання митному органу митної декларації та пакета документів до неї та закінчується після проведення всіх необхідних митних процедур для випуску товарів у відповідний митний режим.

За результатами проведених досліджень можна надати такі пропозиції:

- Департаменту податкових та митних експертиз Державної фіскальної служби України: використовувати при проведенні експертизи жита для митних цілей критерії, засоби та методи, які були обґрунтовані в даній випускній кваліфікаційній роботі;

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Grain: World Markets and Trade [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.fas.usda.gov
2. Брачук А. О. Митні експертизи : поняття, характеристика та види // Митна справа. – 2015. – №3. – С. 62-67.
3. Брачук А. О. Митні експертизи : поняття, характеристика та види // Митна справа. – 2015. – №3. – 34 с.
4. Бублик М. О. Методологічні та технологічні основи підвищення продуктивності сучасного садівництва / М. О. Бублик. – К.: Нора-прінт, 2005. – 286 с.
5. Галько С. В. Класифікація товарів як інструмент транспарентності міжнародної торгівлі / С. В. Галько, В. В. Осієвська // Товари і ринки. – 2016. – № 1. – С. 32–47.
6. Галько С. В. Модель аналізу ризиків під час митного контролю товарів і транспортних засобів // Вісник Академії митної служби України. Серія: «Економіка». – 2011. – №2 (46) – С. 47–53.
7. Галько С. В., Терещенко С. С. Дослідження проблемних аспектів міжнародних угод щодо визначення і контролю митної вартості імпортованих товарів // Вісник Академії митної служби України. Серія: «Економіка». – 2010. – №2 – С. 23–31.
8. Галько С. В., Терещенко С. С. Митна вартість імпортованих товарів як інструмент захисту національного ринку // Товари і ринки. – 2010. – №1. – С. 37–41.
9. Галько С. В., Терещенко С. С. Міжнародні угоди щодо визначення митної вартості: проблеми та шляхи їх подолання // Митна безпека, серія „Економіка”. – 2010. – №1. – С. 59–69.
10. Галько С. В., Терещенко С. С. Повноваження митної служби в системі державного контролю продукції // Збірник матеріалів XIV Міжнародної науково-практичної конференції 27 травня 2011 року «Формування парадигми багатосторонніх економічних відносин в рамках ініціатив Східного партнерства (Економіка, фінанси і право). – К: УДУФМТ, – 2011. – С. 31–33.
11. Галько С. В., Терещенко С. С. Управління ризиками – ефективний інструмент прискорення товароруку у міжнародному ланцюгу поставок товарів «виробник – споживач» // Товарознавство і торговельне підприємництво : дослідження, інновації, освіта : матеріали міжнародної науково-практичної конференції 6-7 квітня 2011р., КНТЕУ, м. Київ. – 2011. – С. 115–117.

12. Галько С. В., Терещенко С. С. Управління ризиками під час митного контролю товарів // Товари і ринки. – 2011. – №1. – С. 43–49.
13. Галько С. В., Терещенко С. С. Упровадження норм Податкового кодексу України в митну справу // Вісник Академії митної служби України. Серія: «Економіка». – 2011. – №1 (45) – С. 79–86.
14. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
15. ДСТУ-4522:2006. Жито. Технічні умови / із змінами згідно наказу - Держспоживстандарту ЗМІНА № 1 - № 307 від 28.08.2009
16. Експертиза товарів: підручник/ Т.М. Коломієць, Н.В. Притульська, О.Л. Романенко. – 2-ге вид., допов. та переобл. – К.: Київ нац. торг-екон. ун-т, 2007. – 370с.
17. Експорт вітчизняного жита до ЄС виріс більше ніж вдесятеро [Електронний ресурс] // LANDLORD — діловий журнал про агробізнес - Режим доступу: <http://landlord.ua>, вільний.- Загл. з екрану. (06.04.2018).
18. Караваєв Т.А. Експертиза в міжнародній торгівлі: опорн. конс. лекцій / Т.А. Караваєв, В.А. Свідерський.- К.: КНТЕУ, 2016. – 104с.
19. Класифікація непродовольчих товарів : монографія / А.А. Мазаракі, Н.В. Мережко, Л.А. Коптюх, В.В. Індутний, О.Р. Мокроусова, Н.В. Калуга, Т.А. Караваєв; Т.М. Коломієць, В.В. Осієвська, Т.Г. Глушкова, О.І. Сім'ячко; Л.В. Черняк, Г.М. Михайлова, С.В. Галько, К.А. Піркович, О.Г. Золотарьова, Л.В. Андрієвська, С.С. Стретович, О.С. Шульга, В.О. Комаха; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 572 с.
20. Контроль якості. Методи визначення показників якості. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studopedia.ru/16_62893_kontrol-yakosti-metodi-viznachennya-pokaznikiv-yakosti.html
21. Крисанов Д.Ф. Детермінанти якості й безпечності харчової продукції та мінімізація впливу факторів ризику // Продуктивні сили і регіональна економіка : зб. наук. праць : у 2 ч. / РВПС України НАН України. – К., 2008. – Ч. 1. – С. 249–261.
22. Медведчук Р.В. Товарознавча експертиза жита // Управління безпечністю, якістю та експертиза товарів. КНТЕУ, Київ 2018 – с. 186-195.
23. Методичні рекомендації щодо класифікації товарів згідно вимог УКТЗЕД [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/klasifikatsiya-tovariv/63159.html>.

24. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 №4495-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
25. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 №4495-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
26. Могильний О.М. Державне регулювання аграрного виробництва в період трансформації економіки / Могильний О.М. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 430 с.
27. Могильний О.М. Державне регулювання аграрного виробництва в період трансформації економіки / Могильний О.М. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – С. 146-148.
28. Моргун В.О. Вдосконалення технології переробки зерна жита / В.О. Моргун, Л.Я. Ковтун // Тез. доп. IV міжн. наук.-практ. конф. “Наукові дослідження – теорія та експеримент 2009” 18-20 травня 2009 р. – Полтава, 2009. – Т.7. – С. 41-43.
29. Основні напрями високоефективного розвитку пореформеного агропромислового виробництва в Україні на інноваційній основі / [відп. ред. П.Т. Саблук]. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 730 с. 107 .
30. Основні напрями високоефективного розвитку пореформеного агропромислового виробництва в Україні на інноваційній основі / [відп. ред. П.Т. Саблук]. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 730 с. 121.
31. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України . – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua> (дата звернення 18.05.2018 р.).
32. Павлишин М. Л. Актуалізація проблем експертизи в митній і податковій системі / М. Л. Павлишин, Я. І. Ковалик, Є. Ш. Буряк // Митна справа. – 2013. – № 6. – С. 109-113.
33. Пасічник А. М., Галько С. В. та ін. Сучасні технології в системі митного регулювання/ **монографія**/ за ред. А .М. Пасічника. – Дніпропетровск: Академія митної справи України, 2013. – 158с.

34. Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 450. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/450-2012-%D0%BF>

35. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів : Закон України від 22.07.2014 № 1602-VII. - Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1602-18>

36. Про затвердження відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій: Наказ Міністерства фінансів України від 20.09.2012 № 1011. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitnezakonodavstvo/nakazi/62422.html>.

37. Про затвердження Змін до деяких відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій: Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2016 №1193. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitnezakonodavstvo/nakazi/70797.html>

38. Про затвердження Обов'язкового мінімального переліку досліджень сировини, продукції тваринного та рослинного походження, комбікормової сировини, комбікормів, вітамінних препаратів та ін., які слід проводити у державних лабораторіях ветмедицини і за результатами яких видається ветсвідоцтво (Ф-2): Наказ Міністерства Агропромислового комплексу України Державного Департаменту ветеринарної медицини України від 03.11.98 № 16. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0761-98>

39. Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку: Наказ Міністерства фінансів

України від 02.12.2016 № 1058. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1693-16>

40. Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа: Наказ Міністерства фінансів України 30.05.2012 № 631. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1360-12>.

41. Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа: Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 651. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/laws/show/z1372-12>.

42. Про затвердження Порядку передання, повернення та знищення (утилізації) проб (зразків) товарів після проведення дослідження (експертизи) Департаментом податкових та митних експертиз ДФС та форм актів про передання проб (зразків) товарів, про повернення проб (зразків) товарів, про знищення (утилізацію) проб (зразків) товарів : Наказ Міністерства фінансів України від 28.08.2017 № 699. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0699-13>.

43. Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України: Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 650. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1085-12>.

44. Про затвердження Пояснень до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності: Наказ Державної фіскальної служби України від 09.06.2015 № 401. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/63754.html>.

45. Про затвердження Технічного регламенту щодо правил маркування харчових продуктів: Наказ Державного комітету України з питань технічного

регулювання та споживчої політики від 28.10.2010 № 487. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0183-11>

46. Про Митний тариф України : Закон України від 19.09.2013 № 584-VII. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.

47. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80>

48. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур / В. В. Лихочвор. – Львів : Укр. технології, 2002. – 800 с.

49. Свиноус І.В. Економічні аспекти функціонування особистих селянських господарств: моно- графія / Свиноус І.В. – К.: ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2010. – 414 с.

50. Теоретичні основи товарознавства. Продовольчі товари. Лабораторний практикум. Н.Я. Орлова

51. Українська класифікація товарів ЗЕД: ТП 8516 // QDProfessional). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://qdpro.com.ua/uktzed/8516/>.

ДОДАТКИ